

Istraživanje kazališne publike i uloga kazališta kod mlađe populacije

---

Orešković, Marija

Master's thesis / Diplomski rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:455380>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-24**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku

Diplomski sveučilišni studij Hrvatskoga jezika i književnosti

Marija Orešković

**Istraživanje kazališne publike i uloga kazališta kod
mlađe populacije**

Diplomski rad

Zadar, 2021.

Sveučilište u Zadru

Odjel za kroatistiku

Diplomski sveučilišni studij Hrvatskoga jezika i književnosti

Istraživanje kazališne publike i uloga kazališta kod mlađe populacije

Diplomski rad

Studentica:

Marija Orešković

Mentorica:

Dr. sc. Ana Gospić Županović

Zadar, 2021.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Marija Orešković**, ovime izjavljujem da je moj **diplomski** rad pod naslovom **Istraživanje kazališne publike i uloga kazališta kod mlađe populacije** rezultat mojega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mojega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mojega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 3. studenog 2021.

Sažetak

Ovaj istraživački rad bavi se analizom stavova kazališne publike, odnosno ulogom kazališta kod mlađe populacije. Prije svega, bilo je potrebno postaviti neke teoretske temelje vezane uz kazalište samo, a onda i publiku i kazalište zajedno. Različiti aspekti kazališta bili su veoma proučavani kroz prošlost, no, tema publike je sve do devedesetih godina bila prilično neistražena. Cilj istraživanja bio je uvidjeti razloge udaljavanja srednjoškolaca i studenata od kazališta, odnosno njihov sve rjeđi odlazak u isto, a metodologija koja se primijenila jest online anketa u kojoj su ispitanici precizno odgovarali na pitanja, a onda su ti rezultati prikazani u obliku grafa i detaljnije obrađeni. Rezultati ankete su pokazali što bi to mladi uveli da poboljšaju kazalište općenito, ali i da ispitana skupina želi da kazališta uvedu više predstava prilagođenih njihovom uzrastu i interesima.

Ključne riječi: mlađa populacija, kazalište, zapostavljeni element, suvremenost, ponašanje publike, uloga kazališta

Summary

Research of theater audiences and the role of theater in the younger population

This research work deals with theater audiences and the role of theater in the younger population. First of all, it was necessary to lay some theoretical foundations related to the theater itself, and then the audience and the theater together. Theater itself has been highly studied through the past, but the theme of the audience was unexplored until the 1990s. The aim of the research was to see the reasons for the separation of high school and university students from the theater and their increasingly rare departure to the same, and the methodology used was an online survey in which respondents answered questions precisely, and then these results are presented in graphs and processed in more detail. The results of the survey showed what young people would introduce to improve theater in general, but also that the surveyed group wants theaters to introduce more plays tailored to their age and interests.

Key words: younger population, theater, neglected element, modernity, audience behavior, the role of theater

Sadržaj

1. Uvod	5
2. Publika u suvremenoj zapadnjačkoj teatrologiji	6
3. Publika kao zapostavljeni element teatroloških istraživanja	8
3.1. Narav i ponašanje kazališnih publika	9
3.2. Zašto mladi napuštaju kazalište?	10
4. Kome treba kazalište?	12
5. Metodologija rada	14
5.1. Analiza rezultata	16
6. Zaključak	45
7. Literatura	47

1. Uvod

U ovome radu prikazat će se samostalno istraživanje koje se bavi kazališnom publikom i ulogom kazališta kod mlađe populacije. Poznato je da kazališta nisu prvi izbor mladih u današnje vrijeme, kada se govori o zabavi i slobodnom vremenu. S druge strane, kazalište je osim umjetnosti oblik zabave iz kojega se može puno toga dobiti i koje može obogatiti čovjeka u socijalnom, psihološkom, emocionalnom i svakom drugom smislu, ako osoba to dozvoli.

Prvi dio rada posvećen je teoretskim odrednicama koje služe kao svojevrsan uvod u samo istraživanje. Za početak će biti predstavljena publika kao specifična tema u suvremenoj zapadnjačkoj teatrologiji. Publika je ono s čime će se istraživački dio rada u glavnini baviti, stoga će se nekoliko uvodnih poglavlja rada posvetiti publici/publikama i njenoj vezi s kazalištem, odnosno temama interakcije kazališta i publike, problematici naravi i ponašanja kazališnih publika, kao i novom kazališnom publikom. Malo je istraživanja koja su se bavila samom publikom, o toj temi je kod nas pisao teatrolog Nikola Batušić (čija će stajališta biti predstavljena u poglavlju koje govori o publici kao zapostavljenom elementu hrvatske teatrologije), a potom i Darko Lukić. Nakon toga će se obraditi razlozi zbog kojih se mladi udaljavaju iz kazališta s točke gledišta Vitomire Lončar koja je proučavala i prikazala nekoliko primjera digitalnih utjecaja na mlade. Na samom kraju teoretskoga dijela ovoga rada pokušati će se dobiti odgovor na pitanje „Kome treba kazalište?“ iz gledišta suvremene publike koja i jest relevantna za spomenuto istraživanje. Nakon spomenutih uvodnih teoretskih osnova obrađivat će se rezultati dobiveni istraživačkom anketom. Rezultati ankete bit će prikazani u obliku grafova kroz postotke, gdje će se uvidjeti i razmotriti kako to mlađa kazališna publika gleda na kazalište odnosno kazališne predstave.

2. Publika u suvremenoj zapadnjačkoj teatrologiji

Teoretičar Darko Lukić bavio se u svom znanstvenom radu među ostalim i istraživanjem kazališne publike, odnosno, kako je to sam naglasio, kazališnim publikama, u pluralu. Isto tako, navodi da su se pitanjem gledatelja teoretičari počeli baviti tek u novije vrijeme. „Tek osamdesetih godina 20.stoljeća primjećuje se ozbiljniji početak rasta zanimanja za istraživanje publika i fenomene gledatelja u kazalištu!“ (Lukić, 2009: 25). Međutim, već devedesetih godina dolazi do najznačajnijih teorijskih istraživanja publike u suvremenoj teatrologiji. Zanimljiva je i terminologija vezana uz publiku. Naime, poznato je da je u hrvatskoj ustaljen izraz „gledatelj“. Pri izučavanjima publika u svakom jeziku javljaju se terminološka ograničenja u definiranju spomenutoga pojma: „Naša je riječ “gledatelj” bitno ograničena na osjetilo vida i presudni značaj (pasivnoga) gledanja, kao i u svim jezicima kojima je korijen u latinskom “spectator”. No, publike uključuju i javnost zajednice (public), dok engleski izraz “audiences”, iako izvorno potječe od glagola “slušati” i naglašava auditivnu recepciju, u suvremenim značenjima podrazumijeva puno širi spektar aktivnosti od samoga gledanja i slušanja“ (Lukić, 2009: 26).

Publiku se može analizirati na nekoliko razina, to je svakako ekonomska, zatim društvena, kognitivna, diskurzivna i performativna razina. Isto tako, može se naići na mnoštvo naravi gledatelja, podrazumijeva se da svaka osoba u gledalištu doživljava predstavu na svoj način, odnosno, individualno. Kako Lukić navodi, obrati li se pažnja na istraživanja publika u prošlosti, može se uočiti da postoje sociološki i psihološki orijentirane teorije kao i spoznajne, no, ni tu se ne zaustavljaju novija istraživanja publike. Jasno je da interdisciplinarnost istraživanja širi znanja o publici, no, to u isto vrijeme i otežava sistematizaciju rezultata. Kao što je već spomenuto, mnoštvo je razina na kojima se može promatrati publika: ekonomska, društvena, kognitivna, performativna, estetička i mnoge druge. Lukić utvrđuje da se upravo iz toga može vidjeti da su, iako se radi o zakašnjelim istraživanjima, sadašnja istraživanja publika u isto vrijeme bogata i raznovrsna (Lukić, 2009: 28). Međutim, to dovodi do niza problema, a to je objedinjavanje svih tih istraživanja što zahtijeva osobu koja je stručnjak u svim navedenim područjima. Stoga je kada se govori o istraživanju kazališnih publika riječ o složenom procesu ili procesima, a jedan od razloga je i nepostojanje egzaktnosti koja se

dobiva iz statistike i matematike: „U istraživanjima kazališnih publika gotovo jedinu egzaktnost predstavlja broj gledatelja u dvorani, što, vidjet ćemo kasnije, nije nikakav pokazatelj bitan za procjenu njihova ponašanja“ (Lukić, 2009: 28). Također, uočljivo je da, o kojem god izoliranom pravcu se radilo u istraživanju spomenutoga problema, uvijek će biti prisutna određena ograničenost da se problem publike razumije u svoj njezinoj kompleksnosti.

Potrebno je obratiti pažnju i na različite kulturalne uvjetovanosti kada se analizira kazališna publika. Kroz povijest se može pronaći mnoštvo primjera neuvažavanja kulturalne uvjetovanosti: „Jedan od najstarijih poznatih primjera iz zapadne kulture, koji nalazimo u svakoj pristojnijoj povijesti drame i kazališta, jest onaj gdje sam Terencije bilježi da su u Rimu gledatelji dva puta napuštali izvedbu njegove Svekrve (Hecyre) – prvi put da bi pogledali nekog žonglera, a drugi put da bi gledali borbe gladijatora“ (Lukić, 2009: 34). U ovom slučaju radi se o ignoriranju kulturalnih okolnosti, s obzirom da je publici u Rimu Grčka kultura koja je tu zastupljena bila sasvim strana. Lukić ipak smatra da nastanak novih publika ne dokida i ne isključuje postojanje prethodnih oblika te da se oni ne izmjenjuju, a ono po čemu se one mogu prepoznati jest upravo spomenuta kulturalna uvjetovanost.

Kazalište je kroz povijest stoljećima bilo poprilično proučavano, međutim, jedan veliki segment istoga - publika, ostala je izuzeta iz tog proučavanja. Publika je dugo godina čekala da postane predmetom ozbiljnijih istraživanja, što je začuđujuće s obzirom da je po mišljenju mnogih smisao kazališta u interakciji koja se događa između glumaca i publike. Ipak, u današnje vrijeme se znatno više zna o kazališnoj publici, nego što se znalo prije dva do tri desetljeća. U svakom slučaju, kako navodi Lukić, govoreći o publici treba istaknuti da se radi o dinamičnom procesu te da se ona mijenja zajedno sa svojim okruženjem: „Tako na primjer, prema podacima Državnoga zavoda za statistiku RH za razdoblje 1995.-2006., uočavamo kako su u Hrvatskoj nakon 2000. godine posjeti kazalištima u znatnom porastu, dok posjeti koncertima stagniraju, a kinima čak opadaju“ (Lukić, 2010: 225). Međutim, problem koji se javlja kod kazališne publike i samoga kazališta jest određena neprilagođenost kazališta okruženju i novim stvarima koje ono nosi. Nemoguće je kazalište promatrati kao vrstu zatvorenoga sustava, budući da je ono podložno vanjskim utjecajima. Jedino kako ga je moguće promatrati jest u interakciji sa svojim okruženjem. Kako Lukić navodi, ljudska komunikacija je i forma i sadržaj kazališta, istraživanje komunikacijskog procesa između izvođača i gledatelja čini i najdublje unutarnje istraživanje same biti izvedbe, i istraživanje okruženja u kojem se izvedba događa s kojim je u međudjelovanju (Lukić, 2013: 227).

Kad je u pitanju problematika svojevrsne ugroženosti kazališta zbog prisutnosti novih medija u suvremenosti zanimljiva su i istraživanja Vitomire Lončar. Dodatni organizacijski problemi u hrvatskome kazalištu, prema Lončar nastupili su 2004. godine. Razlog tomu je ulazak novih TV formi u hrvatsku produkciju. Osamdesetih godina dvadesetoga stoljeća je došlo do emitiranja prvoga neovisnoga TV programa (Z3) kojega je ubrzo država apsorbirala u svoj sustav, međutim, taj se program nije uspio održati: Lončar navodi da su značajne programske promjene nastale tek dolaskom stranih privatnih televizija u Hrvatsku: RTL-a i TV Nove koje su poljuljale monopol državne televizije (Lončar, 2013: 288). Poznato je da su u to vrijeme središnje mjesto zauzimale takozvane sapunice uvezene iz Meksika pa i prvi hrvatski sitcomi. Međutim, važno je spomenuti da se hrvatsko glumište nije osjećalo ugroženim spomenutim novim formama.

3. Publika kao zapostavljeni element teatroloških istraživanja

Problemom zapostavljenosti publike kao teme teatroloških istraživanja bavio se i Nikola Batušić te navodi da hrvatska teatrologija pokazuje zanimljive razvojne crte pa je dostignućima u brojnim disciplinama potvrdila zamjernu stručnu razinu dokazavši se u pojedinim segmentima svojim visokim dometima. Isto tako, smatra da u hrvatskoj nije zanemarena povijest kazališta, kao ni teorijska dramaturgija, niti estetika kazališta, međutim izostaju istraživanja vezana uz sociologiju kazališta, a posebno se zanemarila publika koja ostaje gotovo nepoznata kategorija u hrvatskim teatrološkim istraživanjima. Kada je riječ o sličnim vrstama umjetnosti, primjerice; u književnom djelu, publika može izostati, međutim, govori li se o kazalištu, publika je stvaralac spomenute umjetnosti te se tu se radi o socijalnom zajedništvu što se ne smije zanemariti (Batušić, 1995: 160).

Navodi također, da je pravo i sustavno istraživanje publike kao i njezinoga udjela u životu hrvatskoga glumišta započelo u razdoblju hrvatskoga narodnoga preporoda i početka nacionalnog kazališnog profesionalizma koji na nov način uključuje gledateljstvo u bitne tijekove scenskoga života: „To je razdoblje kada od četrdesetih godina 19. stoljeća pa nadalje

raspoložemo najraznovrsnijim podacima koji oblikuju već posve jasnu fizionomiju hrvatske kazališne publike. I to ne samo one koja je stvarno pribivala predstavama u Zagrebu, Karlovcu, Sisku ili Krapini, već i slikom ljudi koji su po čitavu nacionalnom geopolitičkom prostoru (a gdjekad i izvan njega!) pomagali mnogu hrvatsku kazališnu akciju...“ (Batušić, 1995: 166). O publici će sve više izvještavati i kazališna kritika, a od Demetra pa i Šenoe do Stjepana Miletića, a posebno u međuratnom razdoblju dnevna novinska izvješća u velikoj mjeri govore o funkciji i ulozi publike u smislu scenske umjetnosti. Međutim, vidno je da je u promišljanju kazališne umjetnosti jednako važna uloga glumca i gledatelja. Uzme li se u obzir taj način razmišljanja, publika dobiva nove dimenzije kojima se onda nastoji analizirati psihologija publike. Batušić na kraju zaključuje da je hrvatska teatrologija u ovome aspektu znanosti o kazalištu još uvijek na početku kao i da se treba usmjeriti na bitne teatrografske podatke, a onda težiti prema sociološkom, psihološkom i estetskom profilu samih gledatelja. No, mišljenja je da se treba početi istraživati odmah, iz razloga što publika i njezino značenje u razvitku i funkciji hrvatskoga glumišta ne smije više biti nepoznatim prostorom hrvatske teatrologije (Batušić, 1995: 169).

3.1. Narav i ponašanje kazališnih publika

U proučavanju naravi i ponašanja kazališnih publika potrebno je posebnu pažnju obratiti na psihološke aspekte. Kod kazališne umjetnosti specifično je što živa osoba djeluje na živu osobu, tu se kazališna, razlikuje od filmske publike. U tom slučaju riječ je o izravnoj vezi između dvaju ljudskih mozgova, oni se nalaze na istoj valnoj duljini i situacija se ne bi morala dodatno objašnjavati: „Upravo takva proučavanja ponudila su najsuvremenijim istraživanjima publika posve nove prostore djelovanja i posve nova dragocjena saznanja na osnovi kojih mi danas možemo šire i detaljnije razmatrati intelektualnu i emocionalnu komunikaciju koju ostvaruju ljudska bića u komuniciranju sa složenim svijetom kazališne izvedbe“ (Lukić, 2013: 247). Međutim, ovakva proučavanja (kazališne publike) vrše se na pojedincima, a ne na skupinama. Značajna istraživanja su tako vršena na temu fokusiranja pozornosti; kada se preuzima uloga gledatelja, obrasci naših ponašanja se oslanjaju na psihološke temelje iz rane faze razvitka. Lukić se osvrće na glumu te navodi primjer da ljudi još kao djeca nauče lekciju da se ne vole igrati igara s onom djecom koja ne žele sudjelovati u

pretvaranju. Iz toga temelja kasnije ljudi ne vole gledati lošu glumu i tražimo od glumaca vrlo visok stupanj uvjerljivosti (Lukić, 2013: 248).

Lukić isto tako navodi da predmoderna društva poznaju isključivo jednostavne publike, to su primjerice tradicionalne ili klasične kazališne publike: „Masovna i difuzna publika nastaju iz jednostavne publike, stvorene su u procesima modernizacije i razvojem različitih novih (masovnih) medija, ali je pritom važno istaknuti da one ne zamjenjuju jednostavnu publiku“ (Lukić, 2013: 300). Međutim, najvažnija stvar koja se može zaključiti jest da nastanak novih publika ne isključuje postojanje dotadašnjih oblika, također, oni se ne izmjenjuju već se umnažaju, a prepoznaju se po kulturnoj uvjetovanosti. Tu se ističe društvena distanca između gledatelja i izvođača, a ta je distanca stvorila pasivnost gledatelja. Jasno je da se i u suvremenom kazalištu od publike očekuje određeno ponašanje, u to se svakako ubraja npr. i ne stvaranje buke, da se ne razgovara itd.

Lukić spominje Stephena Colemana i Karena Rossa (2010) koji upozoravaju kako su publike 21. stoljeća prepoznatljivije i prisutnije nego ikad u povijesti, kroz najrazličitije oblike sudjelovanja, ali da unatoč tome ta javnost ne nadzire vlastitu sliku (Lukić, 2013: 302). Primjetno je, isto tako, da je utjecaj virtualnih svjetova na kazalište vidljiv i na nove kazališne publike, u smislu da se pred njih postavljaju novi problemi, ali i izazovi. Intermedijalno kazalište postavlja pred sebe određene izazove nudeći gledateljima veću mogućnost aktivnog sudjelovanja, kao i širi spektar emocionalnih odgovora. Na kraju Lukić zaključuje: „U svakom slučaju, čimbenik kulturalne uvjetovanosti i kulturalnih utjecaja na ponašanje publika jedan je od najvažnijih, po mnogim znanstvenicima i presudno određujući. Nove publike pritom stalno nastaju u ubrzanim procesima promjena u okruženju i nameću nam izazov stalnog istraživanja njihovih oblika ponašanja“ (Lukić, 2013: 305).

3.2. Zašto mladi napuštaju kazalište?

Vitomira Lončar bavila se problemom slabije zanimacije mladih, ponajviše osnovnoškolaca i srednjoškolaca za kazalište. Navela je nekoliko mogućih uzroka kao što su kompjuterizacija, određeni fenomeni, a predstavila je i utjecaj TV produkcije. Tehnološki napredak je u velikoj mjeri okupirao vrijeme i svijest mladih ljudi, to je jednim dijelom okrenulo percepciju mladih ljudi sa slušanja na gledanje, a u kazalištu je upravo živa riječ ono što ga izdvaja u moru ostalih medija. Lončar navodi kako je činjenica da većina ljudi radije

gleda televiziju nego da pročita knjigu, ode u kazalište ili doživi umjetnost na neki drugi način, a vlastita kreativnost ne treba se uopće spominjati (Lončar, 2008: 9). Medijski svijet je zavladao ljudskom svakodnevicom te se ljudi često ne žele zamarati izazovima koje im postavlja umjetnost. Kazalište funkcionira u trokutu umjetnici-predstava-publika, međutim, kazalište 21. stoljeća nije u potpunosti povezalno ta tri elementa. Umjetnici su postali dovoljni sebi samima, predstava je postala manje bitna, a publika na to sve daje svoj odgovor svojim neposjećivanjem predstava. „Novi Zakon o kazalištima stupio je na snagu 1. 1. 2007. godine. On pokazuje da se hrvatsko kazalište odlučilo restrukturirati iznutra. Ono što nas čeka jest da se počne mijenjati i prema van, tj. da promijeni svoj repertoar i prilagodi ga novom vremenu, a da pri tom zadrži svoju primarnu funkciju, estetsku funkciju ili kako to Peter Shaffer kaže u svojoj drami Letice i Ljublist: kazalište mora podići, prosvijetliti i poučiti“ (Lončar, 2008: 11).

Za novije generacije djece često se ironično govori da su se rodili s mobitelom, daljinskim upravljačem i webom. Spomenuta generacija zaokupljena je crtanim filmovima i oni su postali dio dječje svakodnevnice, no, crtani filmovi traju veoma kratko s obzirom da se dječja pažnja poprilično skratila. S druge strane, predstave traju duže od nekoliko minuta (koliko se može zadržati koncentracija djeteta) pa tu dolazi do recepcijskih problema između kazališnih predstava i mlađe publike: „Svaka „slika“ u predstavi trajala je oko 6-7 minuta i primijetili smo da je to maksimalna koncentracija koju djeca imaju na događanje na pozornici i da se nakon tog vremena jednostavno mora nešto drastično promijeniti da bi oni zadržali pažnju. U posljednjih deset godina intenzivno pratim taj fenomen s pozicije glumice, ali i producenta i mogu reći da se već u tih 10 godina ta koncentracija još više – smanjila i to na vrijeme TV spota ili čak – reklame“ (Lončar, 2008: 12). Isto tako, pojavio se fenomen konzumiranja jela i pića u kazalištu, tu se može zaključiti da je utjecaj imalo materijalističko društvo, ali i multipleksi u kojima je jesti grickalice i piti gazirana pića dio rituala koje kino nosi sa sobom. Još je jedan fenomen sve učestaliji kod mlade kazališne publike – fenomen izlaska iz kazališta prije kraja predstave i izostanak pljeskanja kao posljedica izbacivanja dramske umjetnosti iz nastavnog programa do sedmoga razreda kao i ne odlazak u kazalište kod djece, već prevladava spomenuto okretanje elektroničkim medijima. Iz svega navedenog je vidljivo da djeca ne poznaju osnovna pravila ponašanja u kazalištu, zaključuje u svom istraživanju Lončar (Lončar, 2008: 13).

4. Kome treba kazalište?

Poznato je da se ljudsko ponašanje tijekom godina mijenjalo i oblikovalo. Primjer toga je nomadski način života ljudi prije mnogo godina koji je prešao u sjedilački. Međutim, kod kazališta je razvitak išao tako da su ljudi stekli određeni ukus, intelektualne sposobnosti i emocionalnu narav. Lukić spominje jednu zabludu koja je i danas prisutna među ljudima, a radi se o zabludi povezanoj s umjetničkim praksama, a posebno kazališnim izvedbama, riječ je o zabludi da je zadaća kazališnih izvedaba oplemenjivanje ljudi, a samim tim i činjenje svijeta u kojem živimo boljim: „Koliko god zavodljivo i privlačno bilo vjerovati da je takvo što uistinu moguće, nema, nažalost, nikakvih znanstvenih dokaza da nas gledanje kazališnih predstava na bilo koji način čini „boljima“ (Lukić, 2013: 313). Nadalje, nema znanstvenih dokaza o tome da određeni način zabave ljudima oblikuje način ponašanja, ipak, to što kazalište nema izravan i dugoročan utjecaj na ljudsko ponašanje ne znači da nema nikakav utjecaj. Neka istraživanja su ipak pokazala da sudjelovanje u izvedbama proizvodi jasno uočljive neurološke i psihološke promjene. Značenje *izvedbe* proširuje se na nova područja svakodnevnog života i tako otvara nove prostore u suvremenoj antropologiji izvedbe. Lukić navodi kako je u takvim suvremenim izvedbenim interakcijama naglasak na gotovo neograničenoj raznovrsnosti izvedbenih aktivnosti, pri čemu u složenim suvremenim društvima vrijedi pravilo: „Nije važno koliko ljudi poznaješ, nego koliko vrsta ljudi poznaješ“, a životni stilovi dobivaju sve izrazitija svojstva izvedbenih aktivnosti“ (Lukić, 2013: 315).

Teatrologinja Sanja Nikčević također se dotiče problema suvremene publike kao i uloge publike kroz povijest kazališta i općenito. Nikčević navodi da uloga publike seže od jednakopravnog sudionika predstave, što je bio slučaj u antici i srednjem vijeku do renesanse i klasicizma gdje je za takvo praćenje, kao u prethodnim epohama, moralo postojati određeno obrazovanje publike. „Dvadeseto je stoljeće taj jaz između kazališta glavne struje i publike dovelo do ekstrema. Budući da je u kazalištu glavne struje zavladao redateljsko/postdramsko kazalište, koje je uglavnom nekomunikativno ili nasilno i šokirajuće, publika je počela protestirati“ (Nikčević, 2016: 149). Glavne kazališne struje su s vremenom proglasile publiku nekompetentnom za prosuđivanje kvalitete djela što je dovelo do toga, prema njezinu mišljenju, da publika postepeno napušta kazalište. Isto tako, spomenuta autorica je mišljenja

da kada se kazalište svede na najmanji mogući zajednički nazivnik, ostaju; glumac, prostor i publika, no, vrijednosni sustav suvremenoga europskoga kazališta publici ne daje poziciju koja odgovara njezinu značaju za kazalište: „U europskom kazalištu oduvijek postoji stav prema publici da je ona nekompetentna u prosudbi kvalitete djela. Izvori i razlozi njegova postojanja su: Platon, oponašanje epoha koje su uvele podjelu na obrazovanu i neobrazovanu publiku te pobjeda novog svjetonazora koji je protjerao sve afirmativne žanrove iz visoke umjetnosti“ (Nikčević, 2016: 151).

5. Metodologija rada

Ispitanici koji su sudjelovali u ovoj anonimnoj, dobrovoljnoj anketi su osobe do 25 godina, srednjoškolci i studenti Hrvatskoga jezika i književnosti (izabrani su spomenuti studenti jer oni ponekad u sklopu studijskih obaveza imaju odlazak u kazalište, što je nužno za anketu). Instrument pomoću kojega se provelo istraživanje jest *online anketa* koja se može pronaći na sljedećoj poveznici: https://docs.google.com/forms/d/1skJCXdsJLLivTH99B0r_9yAITI6dnfU4ugOwBLYxNMo/edit. Problem koji se pokušao pojasniti ili iskristalizirati provedenom anketom jest-utvrditi što mlađu populaciju udaljava od kazališta. Cilj cjelokupnoga istraživanja je uvidjeti problem zbog kojeg sve manje mladih odlazi u kazalište, također, saznati i na općenitijoj razini recepciju kazališta kod mladih, što to oni preferiraju u kazalištu, a što smatraju da bi trebalo promijeniti. Potrebno je u ovom dijelu naglasiti da ispitanici nisu navodili koliko im je kazalište uopće dostupno. Nadalje će biti navedena sva pitanja koja se mogu pronaći u anketi.

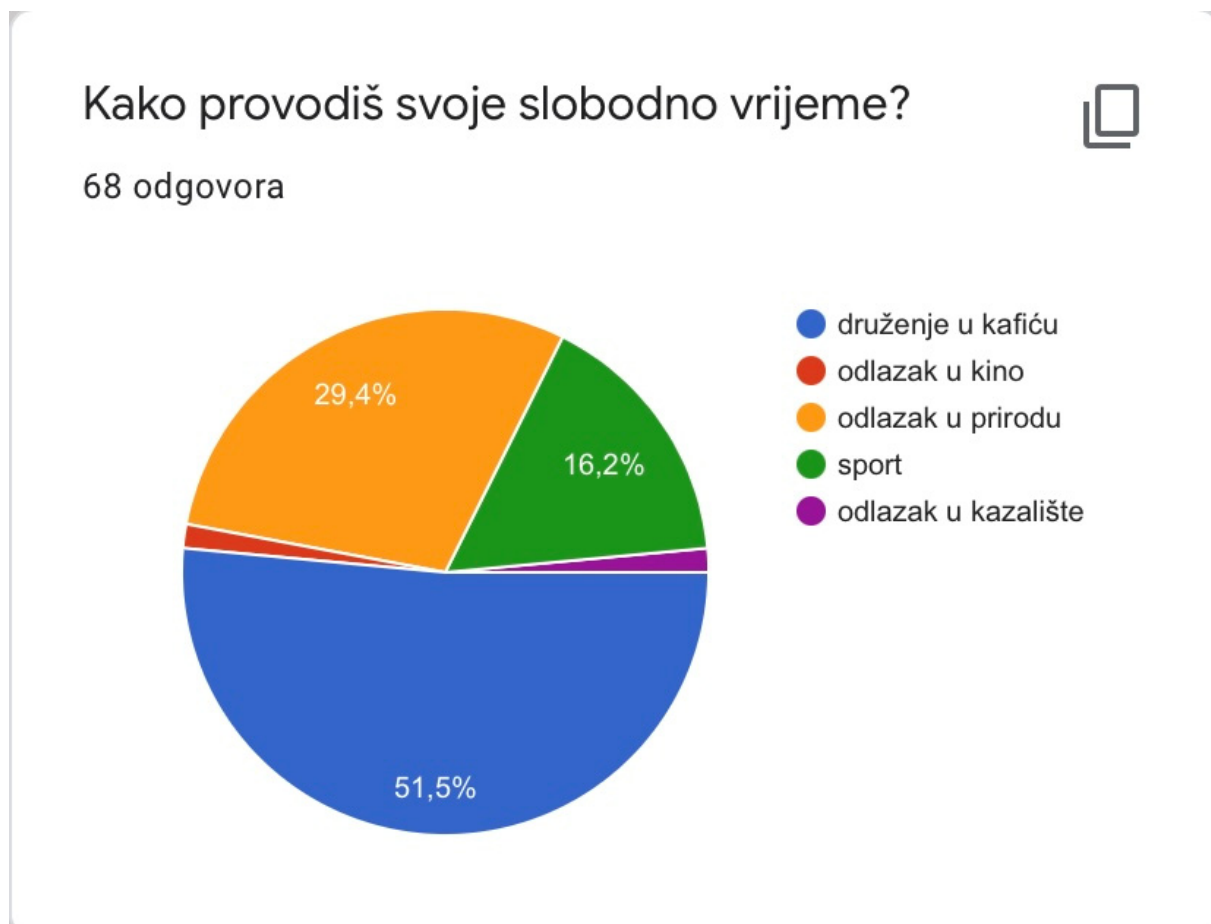
Pitanja ankete:

1. Kako provodiš svoje slobodno vrijeme?
2. Misliš li da je umjetnost potrebna čovjeku?
3. Kakav je tvoj odnos prema kazališnoj umjetnosti?
4. Smatraš li kazališne predstave zanimljivim oblikom umjetnosti?
5. Posjećuješ li kazališne predstave samoinicijativno ili je to uvijek bilo u sklopu školskih obveza/studentskih?
6. Biste li između odlaska u kazalište i gledanja televizije izabrali kazalište?
7. Na koju vrstu umjetnosti trošiš najviše vremena?
8. Koliko voliš posjećivati kazalište?
9. Kazalište posjećujem: ljestvica 1-5
10. Koju ocjenu bi dao/dala repertoaru i onome što se nudi u kazalištu za mlađu populaciju?
11. Bi li češće odlazio/la u kazalište da je izbor predstava koje se nude za mlađu populaciju „umjetnički slojevitiji“?
12. Misliš li da sve više lake zabave u kazalištima pokazuje svoje posljedice na spomenutu generaciju?

13. Mislite li da fenomen neprihvatanja i nepokazivanja emocija (s obzirom na to da se od mladih ne očekuje nikakva reakcija za vrijeme gledanja televizije i ostalih elektroničkih medija, oni više nisu navikli pokazivati emocije pa ih nisu ni u stanju primati s pozornice) ima veze s tim što se od kazališnog repertoara djeci i mladima nude emotivno nezahtjevni sadržaji?
14. Smatraš li da ima smisla ulagati u napredak kazališta i programe istoga?
15. Ako misliš da ima, u kojem smislu bi se ono što kazalište nudi moglo poboljšati, odnosno, koji je to aspekt na kojem se treba poraditi?
16. Koji je razlog ne toliko čestog odlaska u kazalište kod mladih, po tvom mišljenju?
17. Smatraš li da mora postojati interakcija između publike i glumaca na sceni?
18. Jesi li doživio/la neku vrstu interakcije s glumcima za vrijeme predstave?
19. Ako jesi, možeš li opisati o čemu se radilo, odnosno, kako je to izgledalo?
20. Misliš li da se kazalište treba prilagoditi društvenim promjenama, odnosno, društvu ili ste mišljenja da kazalište pronalazi svoju publiku onakvo kakvo jest i treba takvo ostati?
21. Treba li, po tebi, svako kazalište biti angažirano?
22. Zbog čega bi izabrao/la kazališnu predstavu između kina ili knjige?
23. Razumiješ li bolje djela koja obrađujete iz Hrvatskoga jezika ako ih pogledaš u obliku predstave? (ako si završio/la školu, prisjeti se kako je to bilo kada si ju pohađao/la)
24. Ostaju li ti ta djela (predstave) duže u sjećanju ako ih pogledate u kazalištu?
25. Olakšava li ti to učenje?
26. Jesi li ikada svjedočio/la neumjesnom ponašanju u kazalištu?
27. Opiši kako je to izgledalo.

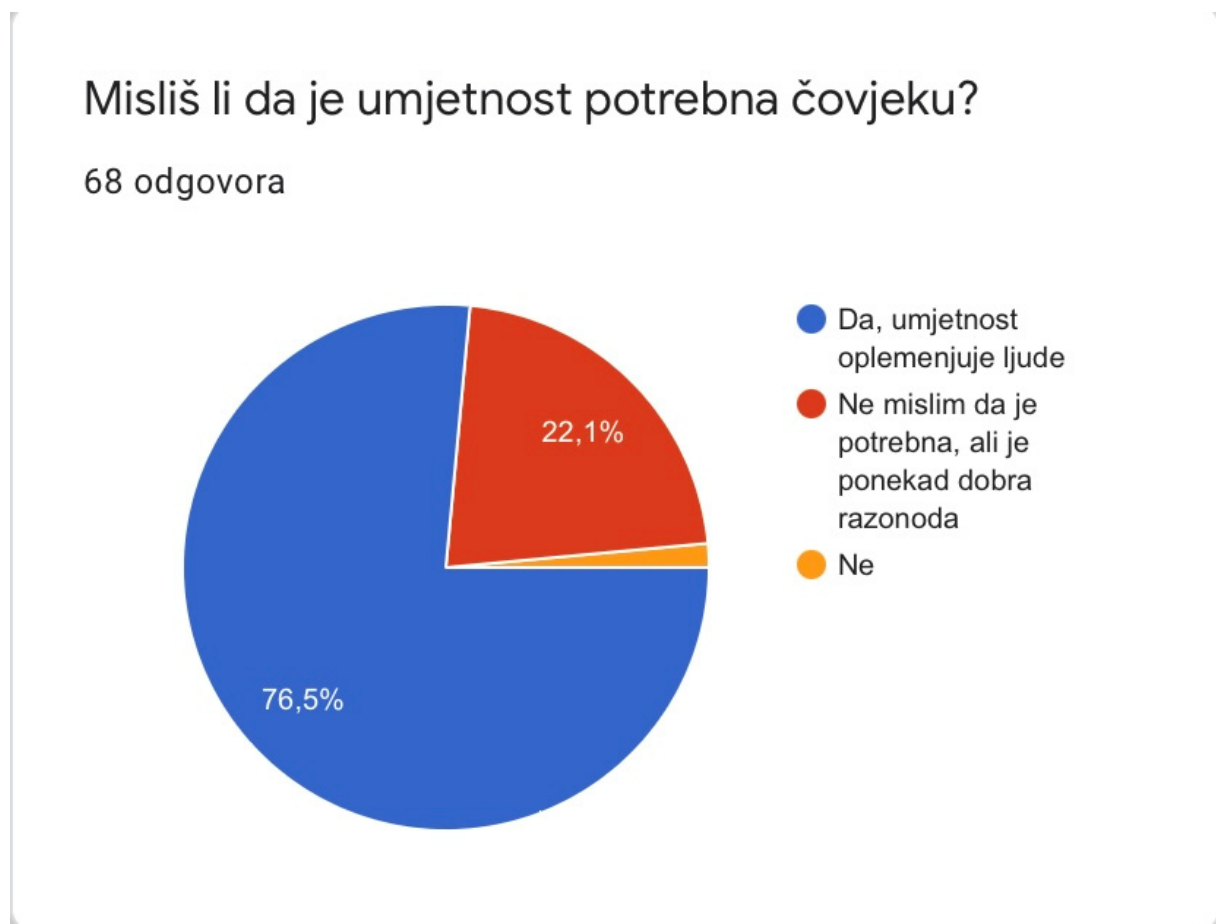
5.1. Analiza rezultata

Anketu sam započela pitanjem o godinama ispitanika, budući da su ciljana skupina ove ankete osobe do 25 godina, cilj je bio prikupiti do 100 ispitanika, što je i ostvareno.

Prvo pitanje ankete odnosilo se na odabir aktivnosti kada je u pitanju slobodno vrijeme mladih, odnosno kako ga provode, bilo je nekoliko ponuđenih odgovora, a najviše ih je odgovorilo da se druže u kafiću, preciznije, njih 50,7%. Čak 29,9% mladih je odgovorilo da slobodno vrijeme provodi u prirodi, a 16,4% ih slobodno vrijeme troši na sportske aktivnosti. Najmanje je onih koji slobodno vrijeme provode u kinu kao i u kazalištu, odnosno 1,5% ih je odabralo kino i kazalište, također samo 1,5%. Ovakvi rezultati su bili očekivani, posebno odgovor koji je odnio najveći postotak, međutim, iznenađenje je postotak mladih koji slobodno vrijeme provode u prirodi, iako se tu može uzeti u obzir situacija s pandemijom koja je mnoge natjerala da tako provode slobodno vrijeme. S druge strane, mali postotak osoba

koje u slobodno vrijeme idu u kazalište nije iznenađenje, takvi rezultati su se očekivali, a u rezultatima pitanja koja slijede će se saznati i koji je razlog toga. Zanimljivo je, ipak, što je mladima još uvijek najdraže socijaliziranje sa svojim prijateljima, odnosno druženje, nema niti jednoga odgovora u rubrici „ostalo“ gdje se očekivao poneki odgovor tipa; igranje igrice, gledanje serija ili surfanje internetom. Isto tako, zanimljivo je, a ujedno i pohvalno što gotovo nema onih koji na pasivan način provode slobodno vrijeme, mali je postotak onih koji bi izabrali kazalište, ali je pozitivno što je drugi najučestaliji odgovor-odlazak u prirodu. S druge strane, poznato je da adolescenti najčešće odabiru aktivnosti vezane uz društveni kontekst, poput druženja i izlazaka, dok u manjoj mjeri iskazuju interese za kulturnim i obrazovnim aktivnostima.

Iduće pitanje o kojem će biti govora jest ono o umjetnosti, točnije; je li ona uopće potrebna čovjeku. Ovdje iznenađuje postotak mladih od 76,1% koji su odgovorili da je ona itekako potrebna ljudima jer ih oplemenjuje, a iz prethodnoga pitanja vidimo da im takva vrsta razonode nije prioritet u slobodno vrijeme. Također, 22,4% ih je odgovorilo da ne misle da je potrebna čovjeku, ali da je dobra razonoda, a ostatak je mišljenja da umjetnost uopće nije potrebna čovjeku. Iz rezultata ovoga pitanja se može zaključiti da su mladi ipak svjesni

činjenice da umjetnost ima veliku vrijednost, iako to nije njihov odabir za zabavu. Vidljivo je da je kod mladih prisutna svijest o estetskoj potrebi čovjeka koja vrlo često pronalazi uporište u umjetnost, ona utječe na kreativni smjer, inteligenciju, često i fokus kod ljudi, što mladi još uvijek, kao što se vidi iz rezultata, znaju prepoznati.

Nakon toga je uslijedilo pitanje o odnosu prema kazališnoj umjetnosti. U ovom slučaju se potvrdilo ono što se već dalo zaključiti iz prethodnih odgovora. Čak 66,2% poštuje tu vrstu umjetnosti, ali ne posjećuje kazališta, 29,4% smatra kazališnu umjetnost jednom od kreativnijih i zanimljivijih, a ovaj mali postotak što je ostao, ne voli tu vrstu umjetnosti uopće. Negativan odgovor na ovo pitanje su dali uglavnom ispitanici koji imaju 21 godinu, srednjoškolci su većinom pisali da poštuju tu vrstu umjetnosti, dok je najveći broj onih koji vole kazališnu umjetnost i smatraju je jednom od interesantnijih bio od 20 do 25 godina, što govori da su to studenti, ova anketa bila je upućena studentima koji su na neki način povezani s umjetnošću (primjerice, studenti književnosti), stoga ovakvi rezultati ne čude. S druge strane, mali je broj onih koji uopće ne vole tu vrstu umjetnosti. Kazalište ne postoji bez

publike, a iz ovoga pitanja je primjetno da mlada publika još uvijek voli i poštuje kazališnu umjetnost.

Sljedeće pitanje odnosi se na kazališnu umjetnost u smislu zanimanja mladih za istu, točnije, smatraju li mladi tu vrstu umjetnosti zanimljivom. U ovom slučaju su odgovori poredani od 1 do 5, s tim da je jedinica označavala minimalnu zainteresiranost, odnosno da im uopće nisu zanimljive, a petica da su im predstave jako zanimljive, bez obzira o kojoj je vrsti riječ. Tek 1,5% ne smatra takvu vrstu umjetnosti zanimljivom, 20,9% je neutralno prema spomenutoj vrsti umjetnosti, 49,3% ju smatra djelomično zanimljivom, a 22,4% ih drži da je ova vrsta umjetnosti jako zanimljiva. U skupini koja ne smatra kazališnu umjetnost uopće zanimljivom pronašli su se ispitanici između 17 i 21 godine, međutim, zanimljivo je da su većim dijelom ti ispitanici na prethodna pitanja davali odgovore iz kojih je vidljivo da poštuju tu vrstu umjetnosti, ali ju ne smatraju zanimljivom.

Posjećuješ li kazališne predstave samoinicijativno ili je to uvijek bilo u sklopu školskih obveza/studentskih?

68 odgovora

Ovdje su odgovori bili poprilično raznoliki kao što se može vidjeti na grafu. Međutim, neki odgovori nisu u potpunosti vidljivi, žuti dio grafa odnosi se na odgovor „Izbjegavam odlazak u kazalište čak i kad sam primoran,“, tamnije zeleni dio se vezuje uz odgovor „Odlazim u kazalište kada me zainteresira neka predstava.“, ljubičasti uz „U kazalište odlazim kada mi dođe da odem, ovisno što se prikazuje odnosno koja predstava.“, a svjetlije zeleni dio prikazuje odgovor; „Odlazim u kazalište kada me zainteresira neka predstava.“. Najviše je onih koji odlaze u kazalište samo kada je to obavezno (58,8%), drugi najčešći odgovor jest „odlazim u kazalište i u svoje slobodno vrijeme, jako volim kazalište, takvih odgovora je čak 30,9%. Većina koja je odgovorila da jako voli odlaziti u kazalište je, primjerice, na prethodnoj brojčanoj ljestvici odabrala broj 4, što upućuje na nezadovoljstvo nečime u kazališnom repertoaru koje im je dostupno, s obzirom na to da ga, kao što vidimo iz rezultata ankete, vole posjećivati. Onih koji izbjegavaju odlazak u kazalište čak i kada su primorani je samo 2,9%. Ostali odgovori su tipa: „odlazim u kazalište kada me zainteresira neka predstava“ ili „u kazalište odem kada mi dođe da odem, ovisno što se prikazuje odnosno koja predstava“, to ukazuje na to da nisu sve predstave zanimljive mladima, što je u svakom slučaju i razumljivo, dobro je što je ovaj mali dio obrazložio kada idu ili ne idu u kazalište.

Biste li između odlaska u kazalište i gledanja televizije izabrali kazalište?

68 odgovora

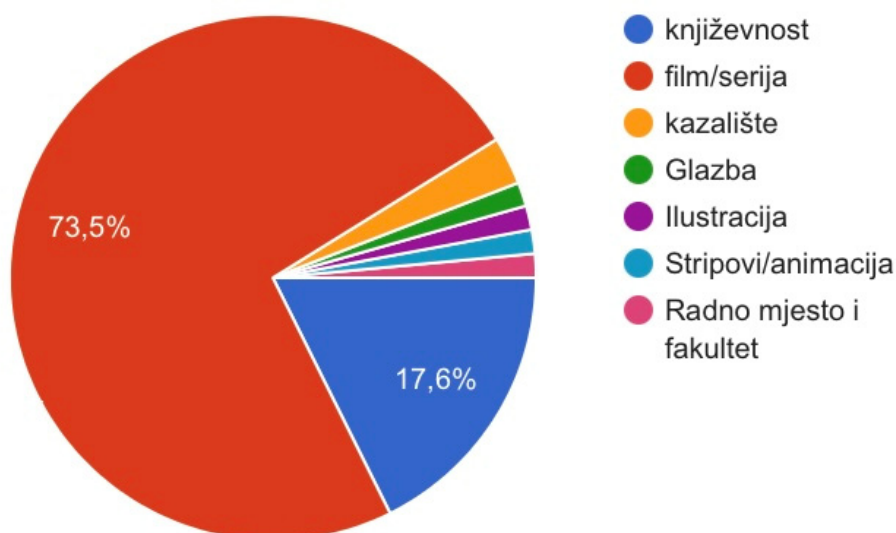
Kroz navedeno pitanje je primjetno da je doživljaj odlaska u kazalište i neposrednosti koje ono nudi još uvijek prepoznato kod mladih. Međutim, velik je broj i onih koji bi radije odabrali TV (41,2%), no, očekivao se i veći postotak takvih. Nekolicina ispitanika smatra da ovaj odgovor zavisi od okolnosti i situacije; vjerojatno je u pitanju program koji se nudi u kazalištu od kojega ovisi odgovor. TV bi uglavnom odabrali srednjoškolci, tu može postojati puno razloga; često nije „cool“ voljeti i ići u kazalište, visoke cijene ulaznica, ponuda predstava koje ne interesiraju mlade, no to su sve nagađanja. S druge strane, očekivano je da mlađa populacija, posebno ona srednjoškolska još uvijek ne može cijeniti ovakvu vrstu umjetnosti i zabave u tolikoj mjeri kao stariji i iskusniji gledatelji. To su, isto tako, uglavnom osobe koje su na početku ankete odgovorile da najradije slobodno vrijeme provode s društvom u kafiću, stoga je vidljivo da „današnja mladež“ ima neke druge prioritete, iako uvijek postoje izuzetci. Veliki dio odlazak u kazalište smatra svojevrsnim doživljajem i svjesno je da ono čovjeka može obogatiti kulturno, upoznati ga s poviješću, razviti socijalne vještine kao i kreativnost.

Na koju vrstu umjetnosti trošiš najviše vremena?

68 odgovora

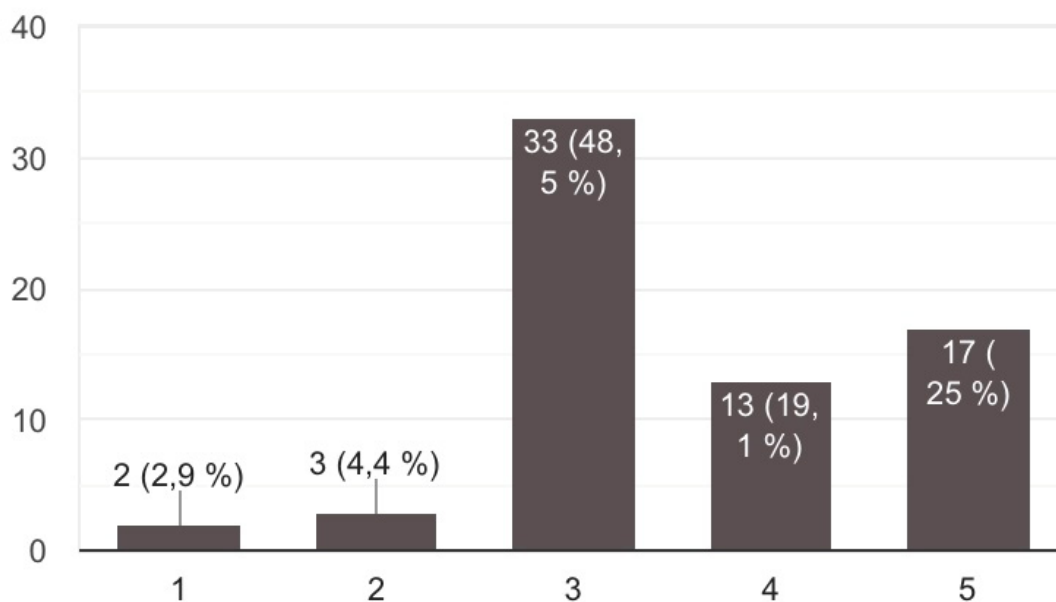

Ovo pitanje posebno je zanimljivo jer smo iz prethodnih uvidjeli da mladi ipak cijene i poštuju umjetnost, nakon toga i da ne preferiraju kazalište, a sada je vidljivo i koju to vrstu umjetnosti najradije odabiru. Film, odnosno serija je zauzela prvo mjesto i to čak 73,5%. Ovakvi rezultati su bili očekivani, tko god je među mladima može primijetiti da je u posljednjih nekoliko godina nastupilo „doba Netflix“ koje je zamijenilo i televiziju i kino pa onda ne treba čuditi što je puno popularnije od kazališta. S druge strane, ono što je iznenađujuće jest činjenica da je književnost zauzela drugo mjesto u odabiru umjetnosti kod mladih, odnosno 17,6%, međutim, zabrinjavajuća je razlika u broju ljudi koji troše vrijeme na filmove tj. serije i onih koji čitaju knjige. To dovodi onda do problema u kojemu mladima predstavlja izazov čitanje podulje knjige od 300 strana ili više, budući da su navikli provoditi većinu vremena prebacujući se s jedne na drugu digitalnu aktivnost unutar sekunde. Primjetno je da je bilo i odgovora kao što su likovna umjetnost, stripovi i glazba, međutim, svatko bi se složio da je to stvar vlastitih preferencija, s druge strane, mora se naglasiti da su film i serija daleko prisutniji među mladima, a to se može opravdati i time da svako „razdoblje“ donosi svoju „modu“.

Koliko voliš posjećivati kazalište?

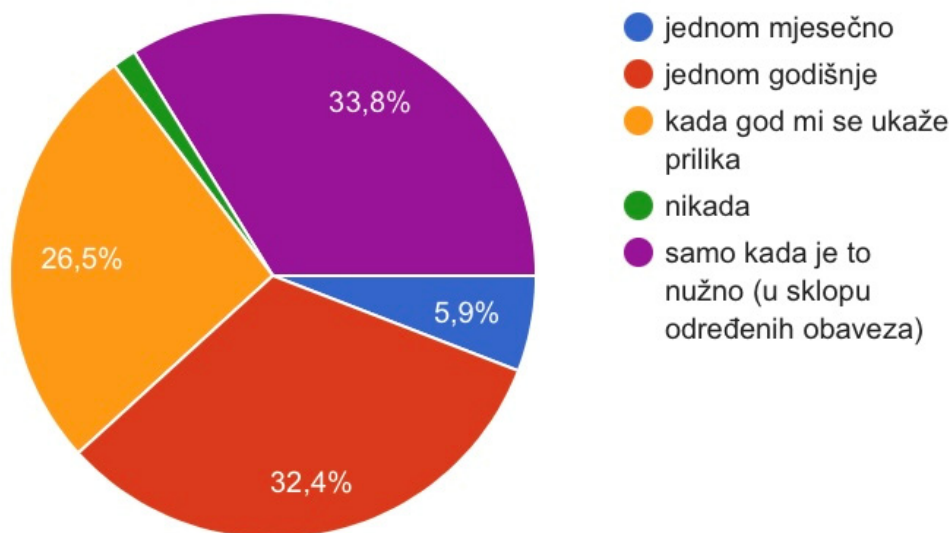
68 odgovora

Ovdje su ispitanici trebali odabrati na ljestvici od 1 (ne volim odlaziti u kazalište) i 5 (jako volim posjećivati kazalište) koliko vole ili ne vole posjećivati kazališne predstave. Najviše je ispitanika odabralo broj 3, što bi označavalo neutralnost, točnije, niti osobito vole, niti ne vole predstave, takvih je 48,5%. Najmanje je onih koji uopće ne vole odlaziti u kazalište, to su, u ovom slučaju, bile osobe koje slobodno vrijeme provode u prirodi, odnosno, zanimaju ih neke druge stvari, kao što je priroda. Velik je broj, isto tako, onih koji vole gledati kazališne predstave, bez obzira što svim tim ispitanicima takva vrsta aktivnosti nije prioritet u slobodno vrijeme. U svakom slučaju, primjetno je da je znatno više onih koji vole gledati kazališne predstave u odnosu na one koji ne vole, koliko god to možda rijetko i neučestalo bilo, ipak je ohrabrujuće za budućnost kazališta, a i mladih u njemu. Najviše je onih „ravnodušnih“ po ovom pitanju (48,5%), to su uglavnom bili oni ispitanici koji su prethodno odgovorili da ne provode svoje slobodno vrijeme na taj način, ali da cijene tu vrstu umjetnosti, samo što to nije njihov osobni izbor kada je u pitanju zabava i slobodan odabir.

Kazalište posjećujem:

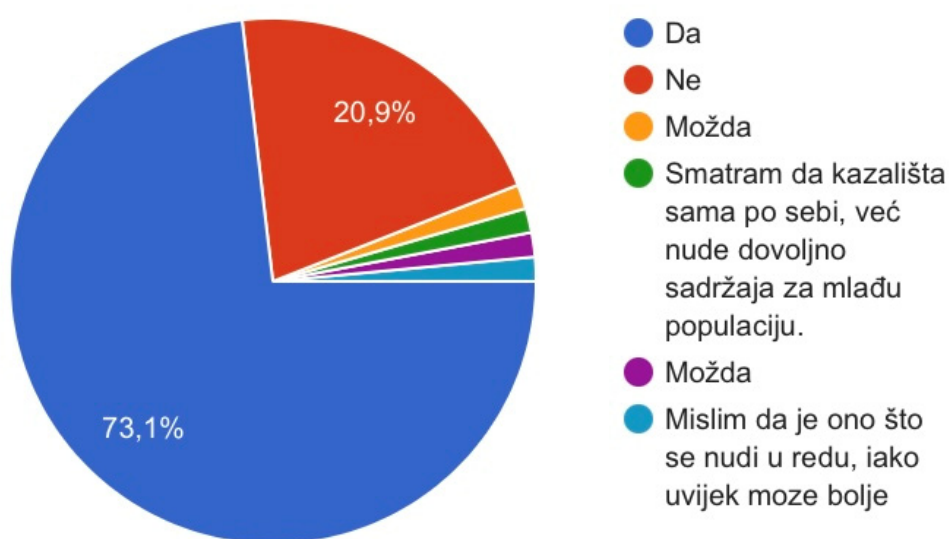
68 odgovora

Iz ovog grafa može se vidjeti koliko često mladi posjećuju kazališta. Odgovori su približno jednaki po postotcima, međutim, najviše je onih koji kazalište posjećuju samo kada je to u svrhu nečega obavezno, takvih je 33,8%, odmah nakon njih slijede oni koji odu u kazalište jednom godišnje (32,4%). Ovdje se nekako nameće pitanje; zašto samo jednom godišnje? Isto tako, nameće se i odgovor da bi to moglo biti zbog predstava koje se nude, a i činjenice da se predstave općenito ne igraju toliko često, osobito u manjim gradovima. Međutim, ima i onih koji gotovo žude za kazališnim predstavama, budući da ih odlaze gledati kada god im se ukaže prilika, to je, u ovom slučaju, 26,5% mladih koje se ispitalo i to su uglavnom bile osobe iznad 20 godina pa se može pretpostaviti da je riječ o osobama na fakultetu. Takvi rezultati su razumljivi, s obzirom na to da kazališna umjetnost ponekad zna biti „ozbiljnija“ pa i teška za razumjeti, ponekad su potrebne određene godine i iskustvo da bi ju se moglo u potpunosti razumjeti, a onda i cijeliti. S druge strane, kazališna umjetnost često zna biti i šaljiva i humoristična, a mladi nerijetko više naginju takvim sadržajima što dovodi do zaključka da bi se mlade vjerojatno privuklo u kazališta s humorističnim i vedrim sadržajima.

Bi li češće odlazio/la u kazalište da je izbor predstava koje se nude za mlađu populaciju „umjetnički slojevitiji“?

67 odgovora

Kod ovog pitanja i odgovora na isto se već može zaključiti da mladima ne odgovara repertoar predstava koje se nude, točnije, smatraju da taj izbor treba biti „umjetnički slojevitiji“, to bi značilo onda da postoji veći izbor, više umjetničkih vrsta i raznolikosti u kazalištu. S tim se složilo 73,1% ispitanika, stoga se može zaključiti da mladi donekle preferiraju kazalište kao takvo, ali im se ne sviđa program koje im ono nudi. Međutim, postoje i oni koji se s tim ne slažu, njih je ipak znatno manje, samo 20,9%. Mlade, kao i one malo starije će uvijek zainteresirati uprizorenje nekog dobrog književnog djela pa čak i filma ili glumca kojeg oni posebno vole, iz tog razloga kazalište treba „ići u korak s publikom“, ne u smislu da joj se treba u potpunosti prilagođavati, ali ono postoji radi publike i na koncu ne postoji bez nje, stoga bi među ta dva „suradnika“ trebala postojati svojevrsna suradnja. Kazališni repertoar treba općenito proširiti, budući da je poprilično siromašan, posebno u

Zadru, bilo bi dobro da postoji nešto za svakoga, ako ne tokom cijele godine, onda barem za vrijeme ljeta kada grad „vrvi“ ljudima.

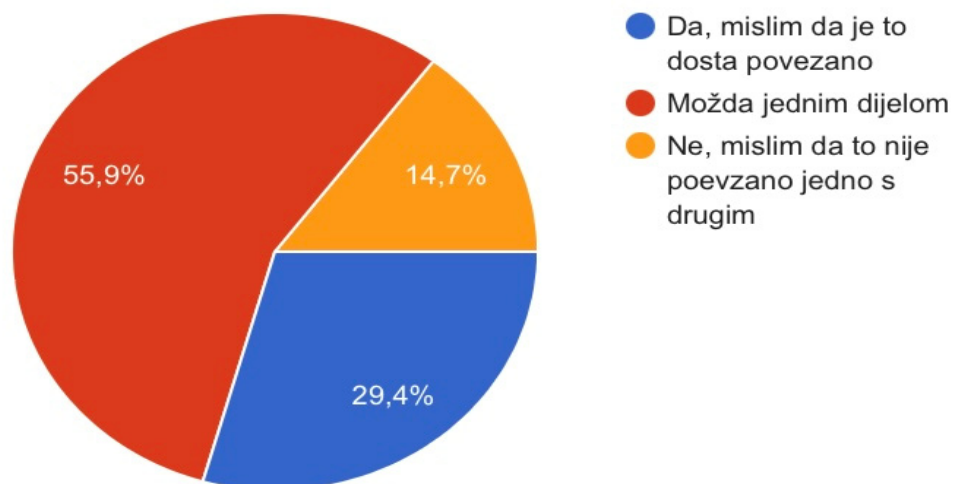
Poznato je da je sve više takozvane „lake zabave“ među mladima, u što se ubraja slušanje glazbe, igranje igrica, surfanje internetom, gledanje filmova i serija i slično. Takve aktivnosti često negativno utječu na školski uspjeh, fizičke aktivnosti, razvoj identiteta i na kraju zadovoljstvo samim sobom. Činjenica je da mladi sve rjeđe organiziraju svoje slobodno vrijeme, a onda velika industrija zabave umanjuje njihovu kreativnost i čini ih pasivnim konzumentima. Iz odgovora mladih na prikazano pitanje može se primijetiti da ih je najviše „neutralnog“ mišljenja (3) na temu „lake zabave“, no, nakon toga je najviše onih koji su odabrali 4 i 5 na ljestvici, točnije, slažu se s tim da to ima velik utjecaj na mlade. Pozitivno je što je ipak veći dio onih koji su svjesni da spomenuta laka zabava može loše utjecati na

osobu, posebno kada je ona ekstremna i jako učestala, trošeći vrijeme na sport, boravljenje u prirodi, čitajući knjige ili u kazalištu - osoba napreduje i obogaćuje se u puno segmenata, a igranjem igrice i tome sličnom-ne može se osobito napredovati, čak se i nazaduje, posebno u smislu socijalnih sposobnosti.

Mislite li da fenomen neprihvatanja i nepokazivanja emocija (s obzirom na to da se od mladih ne očekuje nikakva reakcija za vrijeme gledanja televizije i ostalih elektroničkih medija, oni više nisu navikli pokazivati emocije pa ih nisu ni u stanju primati s pozornice) ima veze s tim što se od kazališnog repertoara djeci i mladima nude emotivno nezahtjevni sadržaji?

68 odgovora

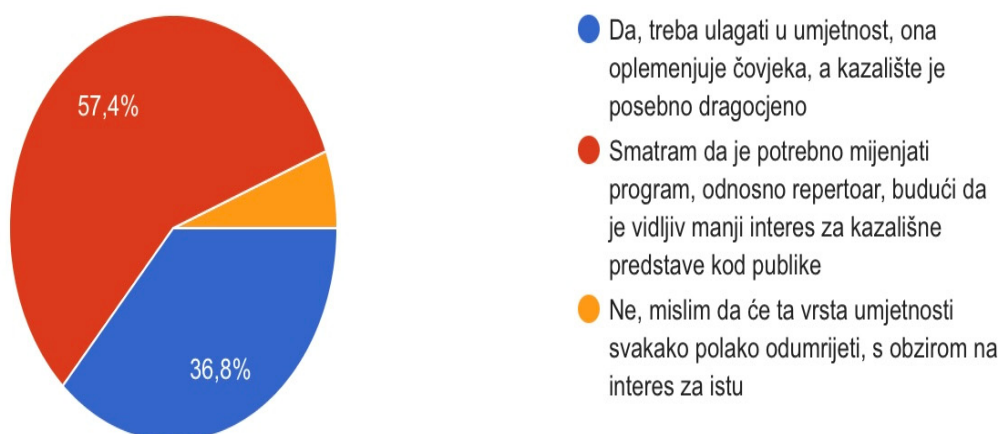

Djeci i mladima se vrlo često nude emotivno nezahtjevni sadržaji, što zna biti poprilično loše, kako za kazalište, tako i za publiku. Cilj kazališnih predstava bi i dalje trebala

biti svojevrsna katarza, na taj način se publika kao i glumci predstava prije svega obogaćuju. To je ono što daje čar kazalištu, ono što ga čini dinamičnim, a onda i zanimljivim. Najviše ispitanika (55,9%) je mišljenja da fenomen nepokazivanja emocija samo djelomično ima veze s tim što se publici više ne nude emotivno zahtjevni sadržaji, nakon toga slijede oni koji smatraju da je to podosta povezano (29,4%), a onih koji se uopće ne slažu s tim je najmanje (14,7%), što govori da su mladi ipak svjesni svog nepokazivanja emocija i neočekivanja pokazivanja istih za vrijeme praćenja televizije, pa onda i ostalih stvari kao što je kazalište. S druge strane, to je pomalo paradoksalno, uzme li se u obzir činjenica da kazalište, između ostaloga, upravo služi pobuđivanju emocija u publici, međutim, mlađa populacija sve češće ne dozvoljava da umjetničko djelo uopće dopre do njih pa samim time nisu u mogućnosti pokazati emocije, budući da ih često nisu u stanju ni primiti, što je posebno apsurdno kada je riječ o kazalištu koje se zasniva na primanju i davanju emocija s pozornice.

Smatraš li da ima smisla ulagati u napredak kazališta i programa istoga?

68 odgovora

Ovim pitanjem se ispituje ujedno smatraju li mladi da kazalište ima budućnosti i ima li se smisla truditi da se nešto u njemu poboljša, budući da je i iz prethodnih odgovora vidljivo da su mladi mišljenja da se ono treba poboljšati. Vidljivo je, dakle, da se mladi uglavnom slažu da se treba uložiti u kazalište, međutim, ono što je zanimljivo jest njihovo mišljenje u kojem to smislu treba ulagati, odnosno, što bi oni promijenili ili poboljšali. Tek 5,9% ispitanika misli da se ne treba ulagati u kazalište jer će ta vrsta umjetnosti svakako odumrijeti, svi ti ispitanici u svoje slobodno vrijeme odabiru odlazak u kafić, stoga je razumljivo da kazalište kao i napredak istoga ne vide kao prioritet; što se tiče godina tih ispitanika, one sežu od 17 do 24, dakle raznolika su godišta. Kazalište je potrebno zajednici, to potvrđuju stoljeća njegove povijesti zato treba ulagati u njega, ono razvija kritičku misao, potiče duh slobode, pomaže ljudima da shvate da je smrt sastavni dio života i kako da se suoče s vlastitim strahovima, u tom smjeru napredak i razvoj istoga treba se nastaviti pa zadovoljstvo publike sigurno neće izostati.

Iduća dva pitanja su donijela za ovo istraživanje najzanimljivije odgovore jer se u njima ispitanici sami izjašnjavaju o razlozima ili problemima zbog kojih ne odlaze češće u kazalište, a neki od odgovora će biti prikazani na idućoj stranici.

Ako misliš da ima, u kojem smislu bi se ono što kazalište nudi moglo poboljšati, odnosno, koji je to aspekt na kojem se treba poraditi?

68 odgovora

/

Ne znam

Mišljenja sam da se kazalište treba vratiti klasicima i nuditi ono što se nudilo nekad, "modernije" predstave ponekad nisu razumljive, ne umanjujem njihovu vrijednost, ali mislim da će publiku uvijek prije privući Shakespearova ili Brešanova djela.

Bolje predstave, kvalitetnije

Pristupacne cijene predstava i teme koje bi budile veci interes mlađoj generaciji

Mislim da treba poraditi na promoviranju predstava.

Veći broj predstava

Bolja promocija kazališnih predstava i predstave koje bi mogle zaintrigirati mladu publiku

Više programa za mlade, cesci raspored

Cijene bi trebale postati prihvatljivije

Stvaranje većeg broja djela koja odgovaraju mlađoj publici

Tematika-komedije, klasici

Približavanje klasika suvremenosti i potrebama publike, ne samo mladima nego svim uzrastima

Možda neka modernizacija pozornice, opreme i kostima da predstave budu što uvjerljivije i

Ponuditi nešto novo, sa više humora.

Više predstava za mlade

Najviše da naprave predstave u kojima će uživati svi uzrasti

Trebalo bi poraditi na aspektu raznovrsnosti predstava da za svakoga postoji predstava koja bi za određenu populaciju bila primamljiva za pogledati

Veća raznolikost sadržaja, više predstava čija je tema povezana s aktualnim temama

Trebalo bi ga više prilagođavati svim uzrastima.

Veći repertoar predstava

Ni na čemu se ne treba poraditi. Odlazak u kazalište je osoban izbor i doživljaj, ljudi koji teže osobnom razvitku uvijek će posjećivati kazališta i ostale kulturne institucije dok ostali vrlo vjerojatno neće.

Na prikazivanju sto više modernih sadržaja

Veci protok informacija kroz medije

Da ima malo više predstava za mlade uzraste

Trebalo bi poraditi na programu

Treba težiti u svakom segmentu biti bolji.

Adverzacija

Mislim da bi trebalo biti više predstava koje bi se

Kod ovog pitanja, iako su ispitanici vlastoručno pisali odgovore, pojavilo se nekoliko identičnih odgovora, a to je „Više predstava za mlade“, što govori da mladi žele odlaziti u kazalište, ali ne pronalaze nešto za sebe u njemu, odgovori slični tome su; promidžba predstave, obrada aktualnih tema, treba zainteresirati mlađu publiku...tu se može uvrstiti i prijedlog; uvođenje sadržaja zanimljivih mladima, o društvenim mrežama i sličnom. Ovo pitanje, odnosno odgovori su poprilično interesantni jer su se mladi jasno izjasnili i napisali sve što smatraju da treba uvesti i promijeniti. Prijedlozi su uglavnom u smjeru moderniziranja kazališta, predlaže se i „nešto u čemu bi se gledatelji mogli pronaći“, to je dobar prijedlog s obzirom da ljudi uvijek odabiru ono s čime se mogu poistovjetiti, bez obzira o kojoj vrsti umjetnosti je riječ. Isto tako, predlaže se zapošljavanje što više mladih u konceptu stvaranja predstave koji će onda i najbolje znati što mladi žele. Ima i mišljenja da su roditelji zaduženi

za vođenje djece od malih nogu u kazalište i upoznavanja istih s predstavama pa bi trebali pomoći stvaranju navike odlaska na predstave. S druge strane, jedan ispitanik smatra da se kazalište ni u čemu ne treba prilagođavati niti mijenjati jer će samim time izgubiti na kvaliteti i vrijednosti koja je neupitna. Poprilično puno odgovora je išlo u smjeru oglašavanja i potrebe za poboljšavanjem istoga kao i modernizacije pozornice, kostima i svega onoga što ide s tim. Zanimljiv je odgovor „Približavanje klasika suvremenosti i potrebama publike, ne samo mladima nego svim uzrastima.“ Klasici drame, a time i kazališta su uvijek aktualni i traženi, a osuvremenjivanjem istih bi se sigurno zainteresirala publika. S druge strane, mnoštvo ispitanika je nezadovoljno cijenama karata, odnosno, smatraju ih preskupima te misle da bi na tome trebalo poraditi, moguće rješenje u tom smislu bi mogle biti niže cijene ulaznica za školarce i studente. Mnoštvo je ispitanika iznijelo da kazališne predstave upućene mlađoj publici trebaju ići u smjeru humora, odnosno, mladi žele više komedija u kazalištu, što potvrđuje prethodnu pretpostavku da se humorom u kazalištu mogu privući mladi. U svakom slučaju, najviše je bilo prijedloga u vezi boljeg reklamiranja, aktualnijih i modernijih predstava i nižih cijena ulaznica, to je ono što je prevladavalo u odgovorima. Također, dobro je što su ispitanici svjesni onoga što potencijalno nije dobro i jasno znaju iznijeti ono što im ne odgovara i kako to popraviti.

Koji je razlog ne toliko čestog odlaska u kazalište kod mladih, po tvom mišljenju?

68 odgovora

Nezainteresiranost

Mislim da to ima velike veze s napretkom tehnologije i time što mlađe generacije više ne prepoznaju takvu vrstu umjetnosti. Također, mislim da tu veliku ulogu imaju i profesori Hrvatskoga jezika koji bi trebali poticati učenike na odlazak u kazalište.

Filmovi i serije su postali puno pristupačniji

Mlade ne zanimaju kazališne predstave koje su u ponudi, smatraju ih dosadnima

Nezanimljiv izbor predstava

Cijena ulaznice

Okupirani su drugim stvarima.

Jer su kazališna djela teža za interpretaciju za razliku od filmskih komada

Stereotip zbog neke predstave koju su gledali ranije i bila im je dosadna, nekakav "sram" što će reći vršnjaci, sveopća nezainteresiranost jer smatraju da se tu prikazuju isključivo klasici koji su im bili dosadni za čitati

Mislim da nisu previše zainteresirani za takve vizualne informacije. Sve nam je dostupno na mobitelima i preko interneta, i više smo zainteresirani za što kraće videoprikaze sa što više sadržaja (npr. tik tokovi i videi na youtube-u), a ako netko želi, neke predstave se doslovno mogu pratiti u živom prijenosu od kuće. Mislim da su onda neke predstave vremenski prezahtjevne za mlade ako su u trajanju od 2+ sata.

Mislim da je najviše do toga što mlade to i ne zanima, smatraju da je staromodno te su više privrženi odlasku u kino ili TVu

Predstave koje su većinom razumljivije samo starijoj populaciji

Stereotipi koje mlado društvo nameće prema kazalištu

Zaokupljenost drugim stvarima na žalost, najčešće mobitelima i društvenim mrežama.

Nema dobrih predstava

Veća dostupnost serija i filmova, društvene mreže, itd. i nezainteresiranost

Zanimljivije im je pogledati seriju ili film

Zato što su navikli na novu tehnologiju i lakši način gledanja serija filmova itd

Primitivizam

Druženje uz mobitele

Meni se osobno samo ne da i nema puno predstava koje mi uhvate oko

Smatram da mlade ne privlači kazalište

Predrasude.

/

Mislu da je dosadno jer neznaju šta se opće dogodi u kazalistu

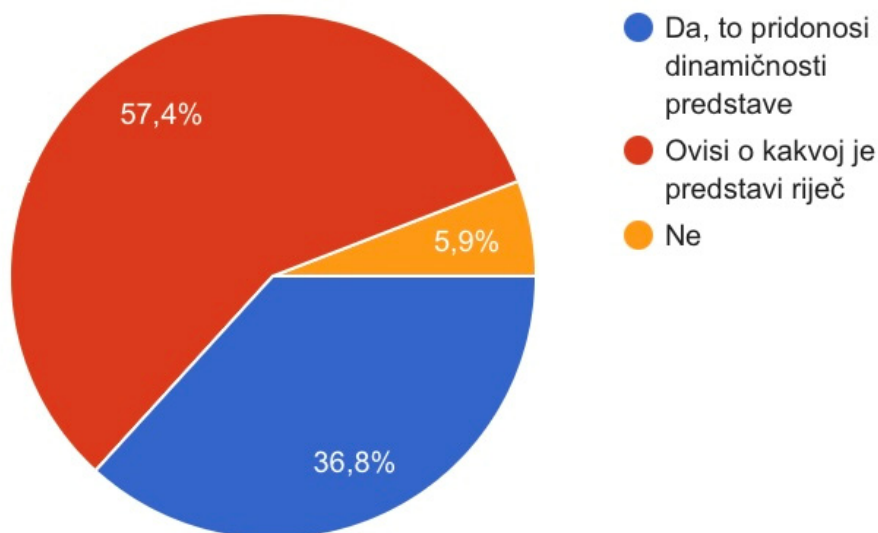
Ovim pitanjem bi se trebalo uvidjeti razlog ne toliko čestog posjećivanja predstava kod ljudi iz očišta mladih. Nekoliko odgovora je glasilo kratko-„nezainteresiranost“. Međutim, bilo je poprilično puno onih koji su precizno objasnili u čemu misle da je problem. Prevladavali su odgovori u kojima se kao glavnog krivca pronalaze mediji i tehnologija; navodi se da se neke predstave čak uživo mogu pratiti preko mobitela, s toga mladi nemaju potrebe odlaziti u kazalište. Krivac je, po odgovorima mladih-tehnologija i dostupnost svega preko nje, međutim, problem je onda lijenost i nezainteresiranost mladih, a ne tehnologija kao takva. Isto tako, bilo je puno odgovora poput 'takva vrsta zabave se smatra staromodnom,

nemaju naviku odlaženja u kazalište, ne znaju cijeniti prave stvari...'. Primjetno je da mladi nemaju naviku iz zabave odlaziti u kazališta, to je uglavnom iz neke obaveze. Također, česti odgovori su bili u smjeru nerazumijevanja predstava, odnosno, da one nekada znaju biti teško shvatljive mladima, to opet može biti zato što mladi nemaju naviku odlaska u kazalište i nisu izgradili određenu „kazališnu kulturu“ koja bi ih „potkovala“ u smislu poznavanja i razumijevanja predstava. U svakom slučaju, ono što se može zaključiti iz odgovora jest da mladi uvijek prije odabiru filmove i društvene mreže ispred kazališta. To je ujedno glavni krivac „ne tako čestog odlaska mladih i kazalište“. Isto tako, ispitanici su mišljenja da bi se kazalište trebalo okrenuti mladima ne samo u smislu odabira predstava, već su mišljenja da bi se i mlađim glumcima trebala dati prednost, nekolicina ih je odgovorila da u kazalištu prevladavaju „stariji glumci“, no, jedan dio ispitanika smatra da se treba steći navika odlaska u kazalište od malih nogu te ako to izostane, pretpostavlja se da se ne može kasnije steći ta navika.

Smatraš li da mora postojati interakcija između publike i glumaca na sceni?

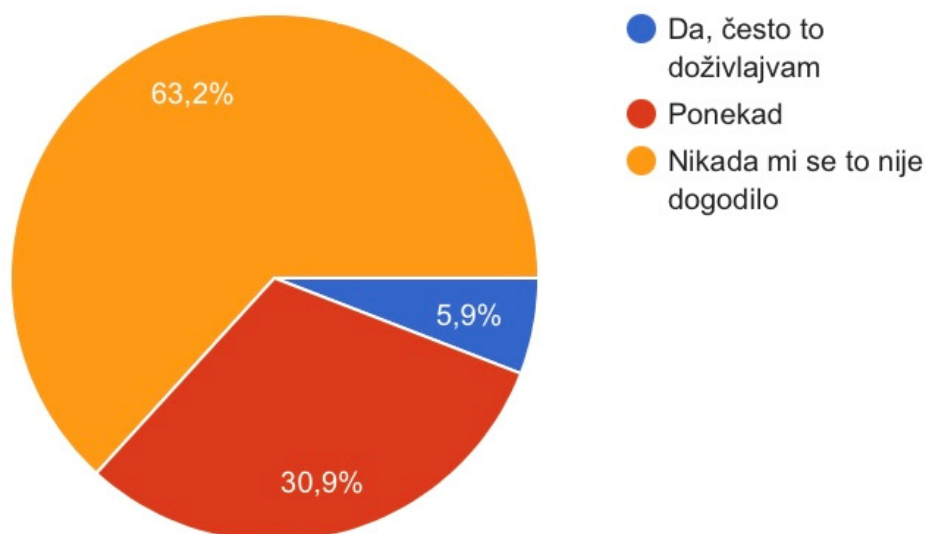
68 odgovora

U ovom slučaju su odgovori bili poprilično iznenađujući, s obzirom da je najveći dio ispitanika (57,4%) odgovorio da ne treba uvijek postojati interakcija između glumaca i publike. Očekivalo se da će najviše ispitanika biti mišljenja da uvijek treba postojati svojevrsna interakcija, budući da to uvelike pridonosi dinamičnost, a time i zanimljivosti same predstave. Očekivano najmanje odgovora je zastupljeno na zadnjoj opciji; to su oni koji smatraju da ne mora postojati interakcija između publike i glumaca. Međutim, razumljivo je da su ovdje podijeljena mišljenja, postoje oni koji preferiraju pasivno gledanje predstave i uživanje u istoj, a postoje i oni koji se vole uživjeti na način da i sami sudjeluju u predstavi ako im to glumci dozvole. Za interakciju za vrijeme predstave ključni su oni koji stoje iza same predstave, oni trebaju obratiti pozornost na razliku između imaginarnog i hipotetičkog gledatelja kao i onog stvarnog, a samim time i na razliku između zamišljenih i stvarnih publika jer će to kasnije utjecati na aktivnost publike, tj. na interakciju s istom. Još jedna vrlo važna stvar koja utječe na interakciju publike i glumaca jest prostor u kojem se predstava odigrava, razumljivo je da će više biti interakcije u prostoru koji je manji, u kojem je publika blizu pozornici i koji je općenito ugodan za boravak.

Jesi li doživio/la neku vrstu interakcije s glumcima za vrijeme predstave?

68 odgovora

Sljedeće pitanje, odnosno odgovori na njega govore da najveći dio mlade publike uopće nije iskusilo interakciju s glumcima. Najmanje je onih kojima se to često događalo, točnije, 5,9%, to s jedne strane govori da u kazalištu ponestaje entuzijazma. Ovakvi rezultati su poprilično razočaravajući, s obzirom da spomenuti kontakt između glumca i gledatelja čini kazalište posebnim mjestom. Upravo je to ključni element zbog kojega online predstave kao i online sadržaji općenito nikada neće moći zamijeniti živu riječ i interakciju, na taj način glumci jedino mogu gledatelje u svoj svijet i stvoriti dojam da i publika sudjeluje u predstavi. Sve to rezultira emotivnom motivacijom za odlazak u kazalište, no, ona će zasigurno izostati ako ne postoji spomenuta interakcija. Tu se posebno ističe mladež koja je i predmet ovoga istraživanja, djecu i mlade će zasigurno zainteresirati predstave u kojima mogu i sami na neki način sudjelovati te je u svakom slučaju manja mogućnost da im takve predstave neće držati koncentraciju, baš zbog dinamike i angažmana publike. Rezultati idućega pitanja nisu prikazani u obliku grafa s obzirom da se radi o odgovorima gdje su ispitanici sami iznosili svoja mišljenja, tj. nije im bio ponuđen odgovor.

Ako jesi, možeš li opisati o čemu se radilo, odnosno, kako je to izgledalo?

68 odgovora

Sjećam se da je netko od glumaca pitao nešto nas (publiku) pa smo mu odgovorili, ali bilo je još takvih slučajeva.

Govor s gluvem

Predstava je bila stand up komedija - glumac bi zamolio da dignu ruke u publici oni koji se slazu/ne slazu s nekom tvrdnjom, koji su nesto doživjeli, itd.

Nisam se osjećala ugodno

Glumica me pitala za misljenje

Najviše su postavljali neka pitanja kroz publiku te nasumce birali tko će odgovoriti

Nisam to nikad doživjela

U nekim školskim predstavama kad bi se glumci obratili publici da pitaju nešto ili da izazovu smijeh i privuku pažnju

U sklopu predstave je bilo, glumac je ušao među publiku, odnosno spojio je pozornicu s gledalištem na neki način

Prozivanje, orbaćanje glumca, gledanje u vašem smjeru, šetanje među publikom

X

Više u smislu poistovjećivanja s likom ukoliko je glumac "uživljen" u ulogu.

Glumac nesto kaze a zatim trazi publiku da mu potvdi

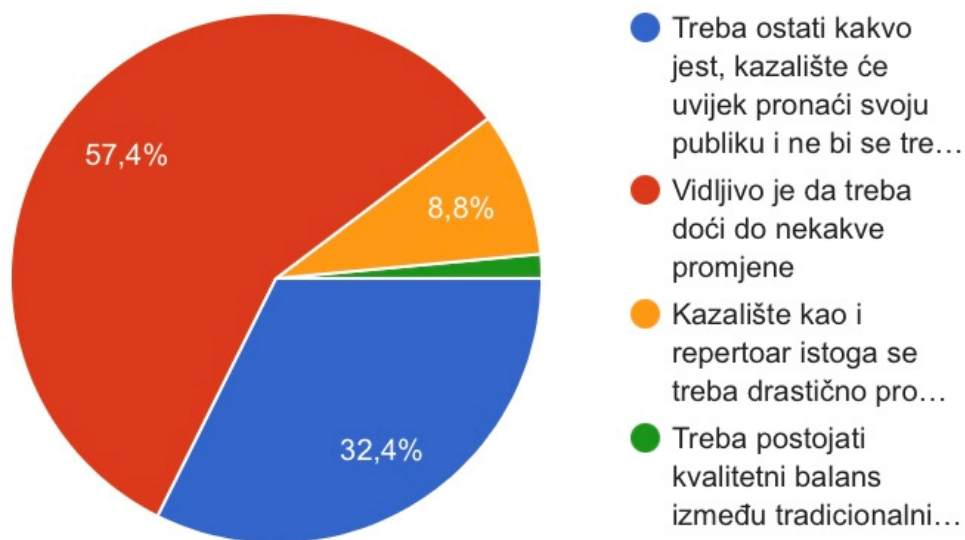
Kroz ove odgovore ispitanika se može vidjeti kakvu su to glumci interakciju pokušali uspostaviti s publikom. U većini slučajeva su ispitanici navodili slučajeve u kojima glumci postavljaju publici određena pitanja, takve situacije su često slučaj u predstavama i to uvelike pridonese dinamičnosti, nekad takve stvari gotovo „probude“ publiku. Česti su slučajevi, kako opisuju ispitanici, u kojima glumci „uđu“ među publiku i na taj način izvode predstavu. Zadnjih godina se sve češće može primijetiti takozvano „improvizacijsko kazalište“ koje se sastoji od interakcije s publikom. Ovakve forme su posebno zanimljive mladima. Takve situacije su najčešće u komedijama, što navode i ispitanici, međutim, određena interakcija, barem u maloj dozi je poželjna u svakoj predstavi, ona ne mora uvijek biti direktna, ali je u svakom slučaju dobro da postoji. No, većina odgovora u ovom slučaju je glasila-„Nije se dogodilo.“, što zasigurno neće pridonijeti napretku kazališta i privlačenju publike u isto.

Misliš li da se kazalište treba prilagoditi društvenim promjenama, odnosno, društvu ili ste mišljenja da kazalište pronalazi svoju publiku onakvo kakvo jest i treba takvo ostati?

68 odgovora

Sljedeće pitanje vezano je uz promjene u kazalištu, odnosno treba li uopće doći do nekakvih promjena ili treba ostati isto. Najveći dio ispitanika, njih 57,4% smatra da treba doći do neke promjene, to su uglavnom osobe do 20 godina i to srednjoškolci. Onih koji su mišljenja da se u kazalištu nešto drastično treba promijeniti ima 8,8%, međutim, tako su odgovorile osobe koje su prethodno navodile da ne posjećuju kazalište i da na neki druge načine provode slobodno vrijeme. S druge strane, velik dio je i onih koji smatraju da kazalište treba ostati kakvo jest te da će takvo uvijek naći svoju publiku (32,4%). Vidljivo je da su u ovom slučaju podijeljena mišljenja, no, uvijek je dobro donositi određene promijene, one ne moraju biti drastične, može se raditi o moderniziranju na određenim poljima (koje su i oni sami prethodno predlagali), a mogu vratiti mladež u kazalište. Kazalište zahtjeva određenu razinu „kulture potkovanosti“ i to je oduvijek bio slučaj, baš zato ono i nije za svakoga,

takav status kazališta se ne treba mijenjati jer ga to između ostalog čini onim što jest, ali neke promjene koje će ga poboljšati i unaprijediti mu sigurno neće biti na odmet.

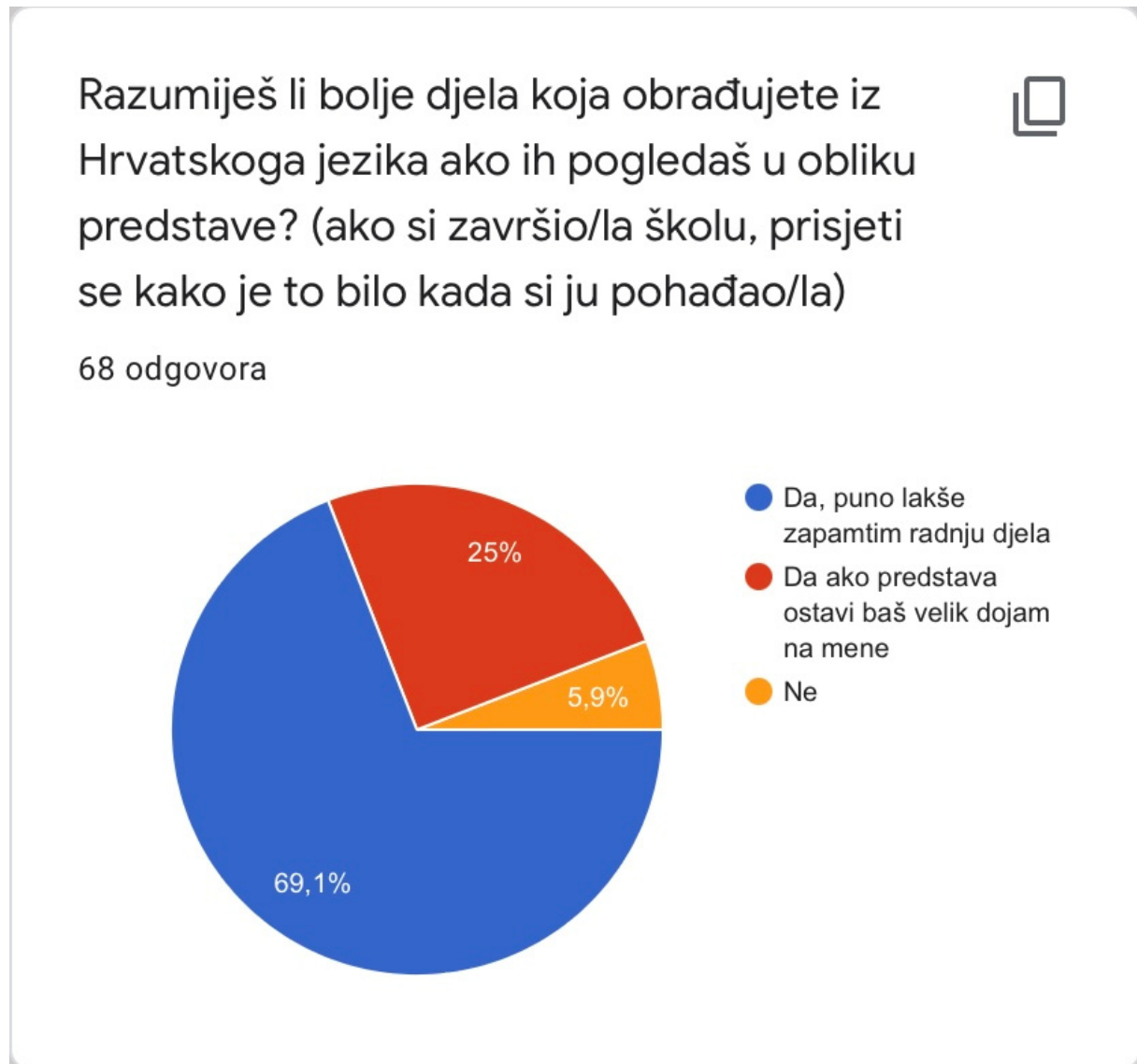
Kazalište može biti dobar izvor zabave, međutim, poznato je da ono najčešće kroz predstave prenosi neku veću poruku i nastoji oplemeniti čovjeka na neki način. U ovom slučaju većina ispitanika se slaže s tim da svako kazalište treba biti angažirano (61,8%). Uz angažiranu umjetnost se uvijek vezuje politička situacija, međutim, ona obuhvaća cjelokupnu društvenu situaciju, na svim poljima. Kazalište je svakako dobar „medij“ kroz kojega se može o mnogočemu progovoriti. Često se o društvenim situacijama progovara kroz humor, tj. u komedijama i takve predstave su u većini slučajeva poprilično uspješne, no, one nisu uvijek zanimljive mlađoj populaciji. Ostatak publike smatra da kazalište ne mora uvijek biti angažirano, a njih 33,8%, od tih što su takvoga mišljenja, kazalište drži samo jednim oblikom razonode koje ne mora imati višu svrhu, odnosno, biti angažirano. S obzirom da se ovdje radi o mlađoj populaciji, ovakvi odgovori su razumljivi, ponekad su za mlađu populaciju

angažirani komadi preteški i teško shvatljivi, zato i jest najbolje imati velik izbor predstava, kako onih za mlade, tako i za stariju populaciju.

Zatim se ispitalo koju to vrstu umjetnost mladi preferiraju, ponudilo im se kazalište, film i knjiga. Najviše ispitanika se odlučilo za kazalište i knjigu. Prethodni rezultati su poprilično iznenadili, očekivalo se da će najviše ispitanika odabrati knjigu i kino, međutim, za kino je bilo najmanje ispitanika. Među ispitanicima, ipak, ima najviše „vizualnih tipova“ koji bi se upravo iz tog razloga odlučili za kazalište, a 32,4% njih bi se za kazalište odlučilo zbog interakcije i kontakta sa živim ljudima. Zanimljivo je da bi se za knjigu odlučila uglavnom mlađa populacija ispitanika, ona do 20 godina. Ta vrsta umjetnosti se često čini „staromodnom“, međutim, velik dio mladih ju odabire ispred kazališta i kina. Velik je broj onih koji bi se odlučili za kazalište zbog neposrednosti živog čovjeka i interakcije kao i zbog

toga što su vizualni tipovi, čak 48 ispitanika od njih 68, to govori da među mladima još uvijek postoji velik interes za kazalište i sve što ono donosi.

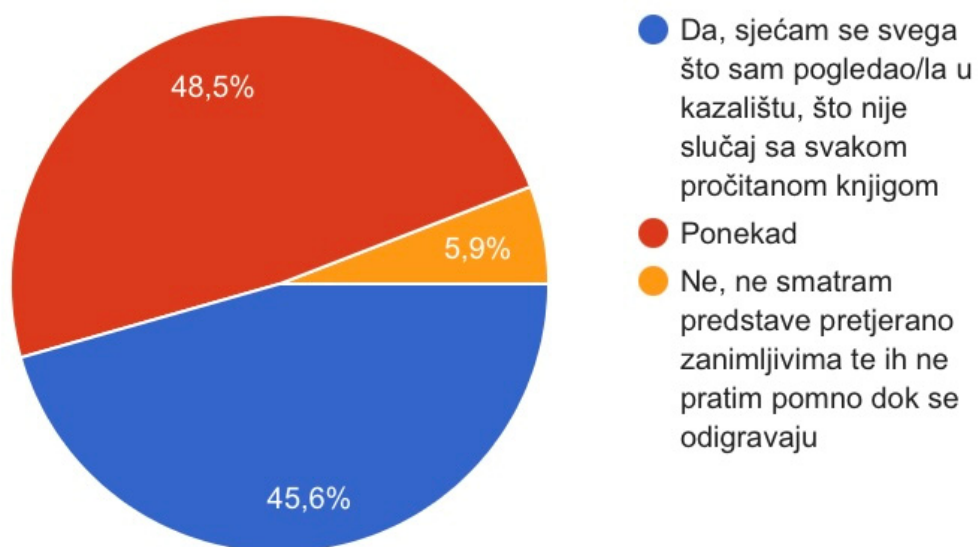

Iz ovog pitanja je vidljivo da kazalište ima velik utjecaj na uspjeh učenika. Razumljivo je da učenici nekada ne pročitaju određeno djelo ili im ne ostavi toliki dojam da im ostane u sjećanju, baš iz tog razloga je dobro kada nastavnici vode djecu u kazalište. Na taj način djeca stječu naviku odlaska na predstave i razumiju bolje djela o kojima im se priča. Mali je broj onih kojima odlazak u kazalište ne koristi u tom smislu, tek 5,9%. Ovakav utjecaj kazališta na učenike bi nastavnicima trebao biti velik poticaj na odlazak s istima u kazalište, to bi olakšalo neke stvari nastavnicima, a kao što se može primijetiti, olakšalo bi uvelike i učenicima. Kazališni klasici, o kojima se uči u osnovnoj i srednjoj školi mogli bi popuniti kazališta samo

kada bi se nastavnici s nekoliko razreda odazvali, iz tog razloga bi uvijek trebale postojati takve predstave, ne samo zbog svoje velike vrijednosti, nego i zbog toga što su veoma korisne i obogaćuju učenike.

Ostaju li ti ta djela (predstave) duže u sjećanju ako ih pogledate u kazalištu?

68 odgovora

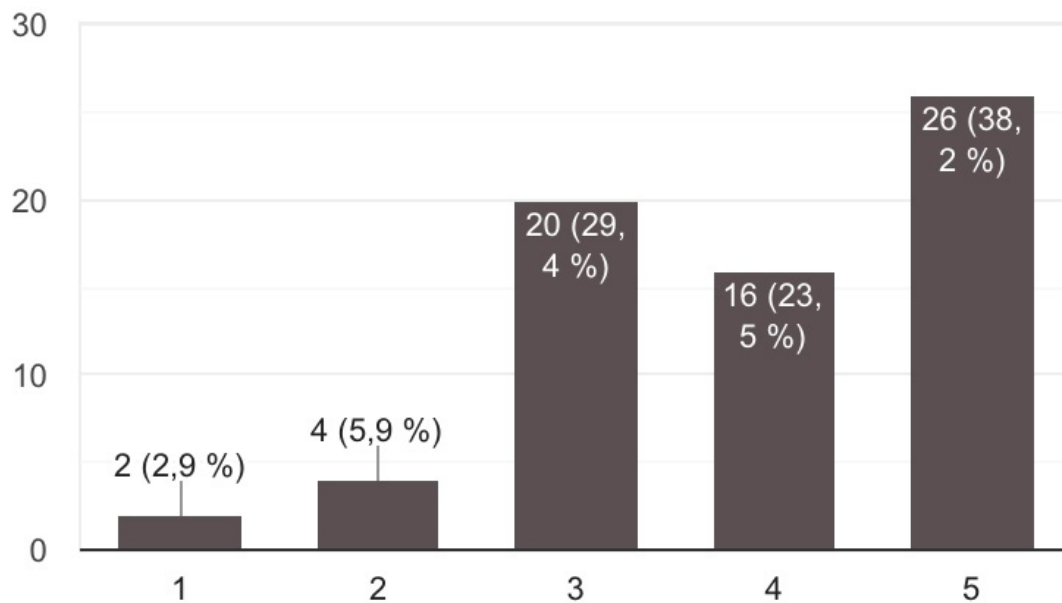

Nemaju sva djeca, kao ni ljudi, dovoljno razvijenu maštu da mogu jasno vizualizirati sve što pročitaju. Samim time, književna djela im ne ostaju dugo u sjećanju, ali kao što se vidi iz rezultata ovoga pitanja, predstave im ostaju dulje u sjećanju. Međutim, najveći je broj onih kojima samo poneka djela, odnosno predstave ostaju u sjećanju dulje zbog kazališta, tu vjerojatno ima utjecaj kvaliteta same predstave. Ovo pitanje se nadovezuje na prethodno, s toga se i iz ovoga može zaključiti kao što se zaključilo prethodno-treba poticati djecu i mlade na odlazak u kazalište, a to se najlakše može učiniti kroz školske obaveze. S druge strane, postoje i oni kojima predstave ne drže pažnju, no, takvih je samo 5,9% od ispitanika, to su osobe čiji su odgovori od samog početka išli u takvom smjeru i koje svoje slobodno vrijeme ne troše na umjetnost, odnosno, nisu uopće zainteresirani za kazalište, s toga to ne čudi.

Olakšava li ti to učenje?

68 odgovora

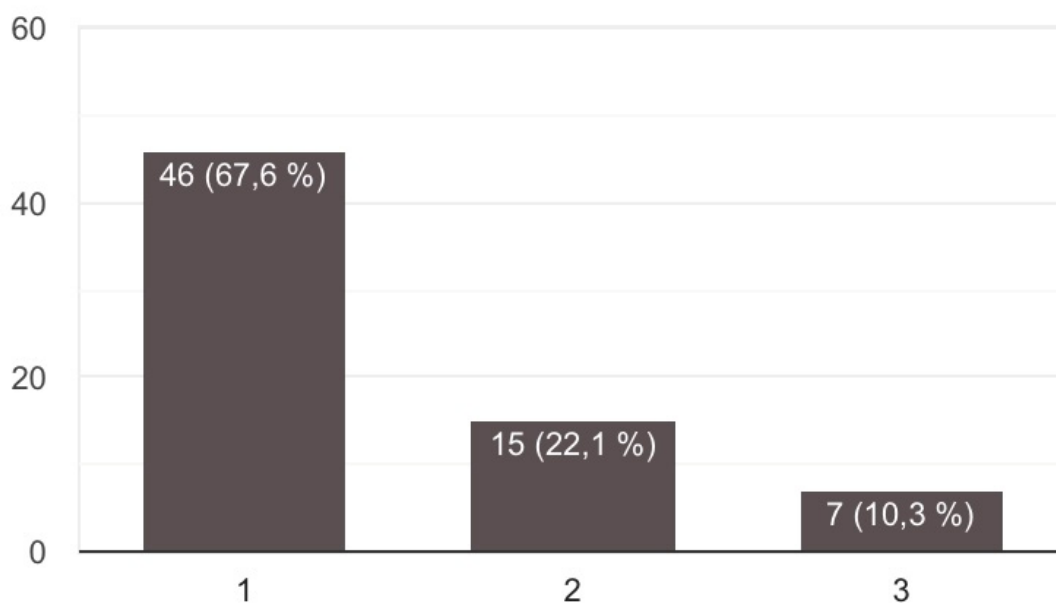

Kod pitanja „Olakšava li ti to učenje?“, znatno je više odgovora prema petici, tj. potvrdnom odgovoru. Sigurno je da kad se pomno prati neka predstava, jasna je radnja i na taj način cijelo djelo ostaje u pamćenju. Gledanje nekoliko predstava tijekom školske godine bi olakšalo nastavnicima predavanja o određenim dramama, koje je ponekad teško približiti učenicima, a i samim učenicima jer će ih oni zasigurno bolje razumjeti i zapamtiti ako ih pogledaju. Isto tako, neke se drame iz plana i programa nastave mogu i odigrati u razredu čime će se postići isti, ako ne i bolji rezultat kada je u pitanju razumijevanje i pamćenje određenih književnih djela, to iziskuje veći trud nastavnika i učenika, ali se itekako isplati.

Jesi li ikada svjedočio/la neumjesnom ponašanju u kazalištu?

68 odgovora

Kazalište zahtjeva određenu razinu bontona i poznavanje pravila ponašanja u istome. Poznato je da se u kazalište ide određeno obučen, ne smije se glasno razgovarati, niti ometati predstavu, nepristojno je jesti za vrijeme predstave te napustiti kazalište za vrijeme iste. Čini se da je većina mladih osviještena u tom smislu, budući da ih čak 67,6% nikada nije svjedočilo neumjesnom ponašanju u kazalištu. Neumjesno ponašanje će se prije zateći u kinima, jest da tamo i ne postoji toliko strog bonton kao u kazalištu, ali tamo često opuštenost prijeđe u nepristojno ponašanje. U kazalište uglavnom ide “ozbiljnija“ publika koja se zna ponašati u skladu s onim što se zahtijeva od nje.

Opiši kako je to izgledalo.

28 odgovora

Glasno saputanje tokom predstave i sl.

Glasno pričanje za vrijeme gledanja predstave, korištenje mobitela, deranje...

Nisam ništa takvoga doživjela

Glumica je prekinula predstavu jer je primjetila da ju gledatelj u publici snima.

Žamor i dobacivanje.

Pojedinci u publici su pričali, jeli grickalice, ne bi izgasili zvukove na mobitelu

Najčešće od mlađe publike, pričanje i izrugivanje tokom predstave, zvonjava mobitela

Najčešće od mlađe publike, pričanje i izrugivanje tokom predstave, zvonjava mobitela

Nisam sigurna odnosi li se to na glumce (je li bilo neumjesnih scena) ili publiku, ali u oba slučaja je bilo malo nelagodno. Scena silovanja dječaka iz predstave Črna mati zemla je bila jako neugodna za gledati, a moji tadašnji kolege iz razreda su od toga napravili nekakvu zezanciju (čak su se i smijali za vrijeme tog čina u kazalištu). Drugi put smo išli gledati predstavu Skup Marina Držića i jedna od glumica je imala otvorenu dekolitiranu majicu i u jednoj sceni se nagnula prema publici i svi školarci koji su tad bili prisutni u kazalištu su počeli proizvodit nekakve uzvike i uzdahe, uz to su se naravno i smijali. Naravno u svim ovim periodima smo bili srednjoškolci (još iz male sredine) pa mislim da smo bili možda malo nezreli za kazalište.

Iz pitanja prije ovoga se moglo vidjeti da neumjesno ponašanje nije toliko čest slučaj u kazalištu, međutim, u malom dijelu ga ipak ima. Ovdje su ispitanici navodili na koji to oblik neumjesnoga ponašanja su nailazili. Najviše odgovora je bilo u vezi glasnijeg pričanja tokom predstave, to se često može doživjeti u kazalištu. Isto tako, jako puno odgovora je bilo vezano uz mobitele i korištenje istih za vrijeme predstave, tome se također može često svjedočiti na takvim događajima i toliko je postalo ustaljeno da se i ne smatra neumjesnim. No, zabrinjavajuće je kada neumjesno ponašanje toliko ode u krajnost i pojedinci jedu za vrijeme predstave, takvo ponašanje je dopušteno u kinu, međutim, mora se znati razlika između kina i kazališta. Ipak, ovdje su prevladavali negativni odgovori, odnosno prazna polja ili odgovori poput „Nikada to nisam doživio/la.“ što je pozitivno.

6. Zaključak

Iz odgovora na pitanja na samom početku ankete moglo uočiti da se ovdje radi o ispitanicima koji svoje slobodno vrijeme uglavnom provode u kafiću, s društvom ili u prirodi, vrlo malo ih se odlučilo za kazalište, međutim, takvi odgovori su bili i očekivani. Nadalje kroz anketu je bio vidljiv pozitivan odnos prema umjetnosti te je njih više od 70% odgovorilo da je ona potrebna čovjeku. Isto tako, većina ispitanika poštuje i voli kazališnu umjetnost, što je, kao što je prethodno u obradi rezultata bilo spomenuto vrlo važno, s obzirom na činjenicu da kazalište ne postoji bez publike, a većina mladih tu vrstu umjetnosti smatra veoma zanimljivom, znatno je veći broj onih kojima je kazalište zanimljivo u odnosu na one kojima nije. Kada je u pitanju razlog odlaska u kazalište, najviše je bilo onih koji posjećuju kazalište kada je to nužno ili iz neke obaveze prema školi, odnosno fakultetu, takvih je bilo gotovo 60%, takvi rezultati upućuju na moguć problem repertoara koje kazalište nudi. Daljnjim odgovorima se sve jasnije mogao vidjeti problem zbog kojega mladi ne odlaze u kazalište, što i jest cilj ovoga istraživanja, prvenstveno, više od 40% mladih bi odabralo televizijski program pored kazališta i to prvenstveno iz razloga što je to lakše, odnosno, tu je vidljiva pasivnost kod mladih, nastupilo je doba filmova i serija, u zadnje vrijeme su posebno popularne serije kod mladih te oni najviše na taj način provode slobodno vrijeme, no, zabrinjavajući je sve prisutniji trend gledanja serije tijekom cijelog dana i završavanja iste, što mladima ne ostavlja vremena za nikakvu drugu aktivnost kroz koju bi poboljšali svoje socijalne i intelektualne vještine. Rezultati pitanja o tome koliko često mladi posjećuju kazalište govore da je to uglavnom jednom godišnje ili kada je to nužno, isto tako, većina njih se slaže u tome da repertoar predstava treba biti umjetnički slojevitiji, odnosno, raznolikiji. S druge strane, laka zabava je uvelike prisutna među mladima i dostupna je svima, s toga je gotovo prevladala među mlađom populacijom, to dovodi do toga da se istima često serviraju emotivno nezahtjevni sadržaji, a više od 50% ispitanika je mišljenja da fenomen nepokazivanja emocija ima veze s tim što se publici više ne nude emotivno zahtjevni sadržaji. Ispitanici su u jednom dijelu ankete pisali što bi to trebalo promijeniti u kazalištu, gdje je najviše odgovora bilo da kazalište treba imati više predstava za mlade kao i da se kazalište treba bolje reklamirati, odnosno same predstave, velik je broj i onih koji smatraju da ulaznice imaju previsoku cijenu. Nakon toga se dobio uvid iz očišta mladih u ono što je razlog ne posjećivanja kazališta kod mladih, tu su u velikoj većini prevladavali odgovori u kojim su ispitanici pronalazili krivce u tehnologiji, filmovima i serijama. Na pitanje o interakciji u kazalištu je najviše bilo negativnih odgovora, odnosno da se ona nije dogodila, takve stvari će

vjerojatno „unazaditi“ kazalište i neće pridonijeti dolasku mladih u isto jer je upravo interakcija koja bi se trebala događati u istome ono što ga čini posebnim. No, kazalište može biti jako korisno učenicima i studentima za razumijevanje određenih književnih djela što se i pokazalo kroz rezultate spomenute ankete, budući da su ispitanici odgovorili da im u tom slučaju djela ostaju dulje u sjećanju. Također, u anketi je naznačeno kakve bi predstave mladi voljeli gledati i koje bi to promjene uveli te su se gotovo svi složili da bi češće posjećivali isto kada bi bilo više predstava prilagođenih mlađim uzrastima. Na kraju je potrebno istaknuti da su ispitanici dali nekoliko poprilično dobrih prijedloga a to su: više humorističnoga sadržaja u kazalištu, angažiranje mladih ljudi u smislu pripremanja, ali i izvođenja predstave, niže cijene karata i pripremanje predstava s kojima se mladi mogu poistovjetiti. U svakom slučaju, vidno je da mladi žele neku promjenu u kazalištu, a ovdje je dobiven uvid i kakva je to promjena koja se priželjkuje.

7. Literatura

1. Batušić, N. 2019. *Povijest hrvatskog kazališta*. Zagreb: Školska knjiga.
2. Batušić, N. 1995. *Trajnost tradicije*. Zagreb: Hrvatska sveučilišna naklada.
3. Lončar, V. 2013. *Kazališna tranzicija u Hrvatskoj*. Zagreb: Meandarmedia.
4. Lončar, V. 2008. „Kazalište u Hrvatskoj i mladi“ (1950. – 2007.)“. *Kazalište: časopis za kazališnu umjetnost*, XI, 33/34, str. 108-124.
5. Lukić, D. 2009. „Cijeli svijet su publike. Stanje istraživanja publika u suvremenoj zapadnjačkoj teatrologiji“. *Kazalište: časopis za kazališnu umjetnost*, XII, 39/40, str. 24-45.
6. Lukić, D. 2010. *Kazalište u svom okruženju-Kazališni identiteti*. Zagreb: Leykam international.
7. Lukić, D. 2013. *Uvod u antropologiju izvedbe: Kome treba kazalište?*. Zagreb: Leykam international.
8. Nikčević, S. 2016. „Publika i kritika: Suvremeno kazalište i publika ili od prezira publike do opravdanja njezinog bijega“. *Dani Hvarškoga kazališta: Građa i rasprave o hrvatskoj književnosti i kazalištu* 42, str. 149-173.